

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD BANSKÁ BYSTRICA
LAZOVNÁ ULICA č. 8, 975 65 BANSKÁ BYSTRICA

ZÁSADY OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA

PAMIATKOVÁ REZERVÁCIA ĽUDOVEJ
ARCHITEKTÚRY
SEBECHLEBY – STARÁ HORA

PRÍLOHA

Vypracoval : Ing. arch. Farkaš Ľubomír CSc.
 Ing. arch. Hojčková Anna
 Ing. arch. Lieskovská Renáta
 Mgr. Jarošová Martina
 Puškárová Anna
 Mgr. Skelton Anna

2006

Schvaľovacie dokumenty

Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti
a ochrany prírody, Bratislava – hrad,
Návrh na vyhlásenie za Pamiatkovú rezerváciu ľudovej
architektúry v Sebechleboch – Stará Hora,
okres Zvolen
Bratislava, jún 1980

Uznesenie Vlády slovenskej socialistickej republiky
č. 22 z 21. januára 1981
s prílohou č. 2

Uznesenie rady Stredoslovenského krajského národného výboru
v Banskej Bystrici
č. 15/81-I z 24. februára 1981

Uznesenie rady Okresného národného výboru
vo Zvolene
č. 105/83 z 8. júla 1983

Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody
B r a t i s l a v a - H r a d

Číslo č. II.7.b.

N Á V R H
N A V Y H L Á S E N I E Z A P A M I A T K O V Ů R E -
Z E R V Á C I U Ľ U D O V E J A R C H I T E K T Ú R Y
V S E B E C H L E B O C H - S T A R Á H O R A
okres Z v o l e n

Zodpovedný riešiteľ: Ján K a n t á r, CSc.

Spracovali: Ján Kentár, CSc.

Mária Ušaková

Spolupráca: Ladislev Mlynka

Bratislava, jún 1980

Sebechleby sú významnou národopisnou lokalitou, ktorá púta odborníkov zaoberajúcich sa ľudovou kultúrou. Obec sa nachádza v jednej z ôsmich vinohradníckych oblastí na Slovensku. Je ňou modrokamenská oblasť, ktorá sa rozprestiera v intravulkanických kotlinách na južných svahoch Krupinskej planiny a Slovenského Rudohoria. Geografické a ekologické podmienky určili spôsob zamestnania obyvateľov Sebechleby, ktorí sa zaoberali poľnohospodárstvom, vinohradníctvom a ovocinárstvom. Tieto odvetvia tvorili hlavnú oblasť pracovnej aktivity občanov i za I. ČSR a pretrvávajú dodnes.

Osada Stará Hora je súčasťou obce Sebechleby. Svojím komplexom vinohradníckych objektov predstavuje dedinskú formu vinohradníctva v krupinsko-vinohradníckej oblasti. V lokalite nachádzame kamenné vinohradnícke budy a pivnice z 18. - 19. storočia. Komplex vinohradníckych objektov zachováva dedinskú formu vinohradníctva, ktorá vzniká vždy mimo vinohradníckeho obydľia. Obkolesený je vinohradmi a ovocnými sadiami.

Osada Stará Hora je cenným dokladom reprezentujúcim zamestnanie obyvateľov tohto kraja. Ako vzácny a dodnes zachovaný komplex vinohradníckych búd a pivníc si zasluhuje pozornosť z hľadiska pamiatkovej starostlivosti. Z hľadiska celospoločenského záujmu sa už urobili prvé opatrenia na ochranu. Rozhodnutím Krajského národného výboru, odboru výstavby a ÚP v Banskej Bystrici v zmysle § 11, odst. 3, písm. c zák. 84/58 o územnom plánovaní určil na základe ustanovenia § 11, odst. 2, písm. c., citovaného zákona a § 17, odst. 1,

vyhl. 153/59 Ú.v. z dôvodov všeobecných záujmov stavebný uzáver na komplex vinohradníckych objektov ľudovej architektúry Sebechleby - Stará Hora v k.ú. Sebechleby. Zabezpečenie ochrany pamiatok ľudovej architektúry v Sebechleboch - osade Stará Hora formou pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry bolo podnetom k socialistickému záväzku k 30. výročiu Februára, ktorý si uložili pracovníci oddelenia pamiatok histórie, ľudovej architektúry a techniky Ján Kantár, CSc., M. Ušaková, L. Mlynka a Z. Steinitzová.

Predkladaný Návrh na vyhlásenie pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry v Sebechleboch - Starej Hore je výsledkom terénnych prác pracovníkov, spracovania a vyhodnotenia podkladového materiálu a štúdia literatúry, vzťahujúcej sa k obci a životu jej obyvateľov. Prieskum v roku 1978 bol zameraný na poznanie charakteru objektov ľudovej architektúry, využívania, na pamiatkovú hodnotu, stavebno-technický stav a na súčasné možnosti vyhlásenia lokality za pamiatkovú rezerváciu. Vyhodnotenie nám ukázalo, že Sebechleby - osadu Stará Hora je potrebné chrániť formou vyhlásenia za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry.

Vyhlásením osady Stará Hora v obci Sebechleby za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry v zmysle zákona č. 7/58 Zb. SNR o kultúrnych pamiatkach trvalo uchováme kultúrne hodnoty viažuce sa na spôsob života ľudu, jeho spôsob zamestnania a získavania obživy. Realizovanie tohto návrhu si vyžiada dodržiavanie stavebného uzáveru určeného Krajským národným výborom v Banskej Bystrici, zamedzenia úprav objektov až do vypracovania projektovej úlohy.

CHARAKTERISTICKÉ ČRTY LOKALITY A JEJ VÝZNAM

Sebechleby se rozprestierajú na úpäti Štiavnických vrchov a na vyššej pahorkatine Krupinskej vrchoviny. Od roku 1960 spadajú administratívne do okresu Zvolen, kraj Stredo-slovenský.

Prvá zmienka o obci pochádza z roku 1135, pričom stopy po osídlení siahajú do doby bronzovej prezentované nálezmi tzv. mađerovskej kultúry a neskôr slovanskej kultúry z 10. storočia. Ostrihomská kapitula v roku 1156 získala sebechlebský desiatok. V období 13. storočia obec osídlili nemeckí kolonisti na nemeckom práve. Už začiatkom 15. storočia získava mestské výsady a rozvíja sa ďalej ako zemepanské mestečko, z remesiel tu boli zastúpení predovšetkým krajčíri a čižmári. Mestský ráz však Sebechleby nenadobudli, pretože trpeli tureckými nájezdmi. Rovnako i obdobie stavovských povstaní mestečku veľmi uškodilo.

Z hľadiska prevažujúceho spôsobu získavania obživy bolo tu dominantné poľnohospodárstvo, ovocinárstvo a vinohradníctvo. Tento spôsob získavania obživy ako aj geografické podmienky ovplyvnili sídelný ráz a formu obydlia.

Sídelná forma Sebechleby sa koncentruje okolo kostola, ktorý stojí na vretenovitom námestí. Novšia výstavba, najmä v 19. storočí zmenila pôvodnú sídelnú formu v neprevidelnú hromadnú zástavbu, pričom sa iba sporadicky utvárali uličné útvary. Centrum a dominantu obce tvorí pôvodne románsky kostol

z roku 1233, prestavaný v 15. storočí a neskôr obnovený a rozšírený.

Monokultúry okolitých listnatých lesov neposkytovali dostatok vhodného stavebného materiálu, preto sa obyvatelia sústredili na využitie tufov a tufitov, ktoré v podstate tvoria Krupinskú vrchovinu. Kameň ako stavebný materiál bol využívaný nielen na obydlia, ale i na hospodárske stavby. Z kameňa vybudované domy sú prevažne trojpriestorové, omazané a obielené, pokryté sú rovnako tvrdou krytinou spravidla so sedlovou strechou.

V extraviláne obce sa nachádzajú vinohradnícke pivnice, ktoré svojou tektonikou a stavebným rázom kontinujú archaické prvky účelových objektov charakteristických pre celú oblasť.

Z hľadiska stavebnej čistoty a neporušenosti je výrazná časť, ktorá je umiestnená v chotárnej lokalite S t a r á H o r a .

Špecifické okolnosti historického vývoje si vynútili sústrediť vinohradnícke pivnice na jedno miesto. K týmto okolnostiam sa pridružuje i vhodné geografické prostredie s možnosťou relatívne ľahkého hĺbenia pivníc v tufovom podlaží. V dôsledku týchto okolností vzniká v osade Stará Hora sústredenie vinohradníckych pivníc, ktoré vykazuje z hľadiska urbanistického obdobia zástavbovú formu ako celé Sebechleby.

Najstaršia výstavba pivníc je sústredená v radovej zástavbe v západnej časti lokality, pričom približne v strede sa náprotivné rady zoskupujú do vretenovitého "námestia". Novšie

výstavba, najmä v posledných dvoch storočiach začala postupne narušiť túto zástavbu vytvorením relatívne nepravidelne rozmiestnených objektov. Táto novšia výstavba vytvorila čo do plochy opäť akési centrum "námestie", na ktorom je postavený kríž. Rozmiestnenie objektov naznačuje pri ďalšej spontánnej výstavbe vytvorenie tretieho centra v severozápadnej časti. V južnej časti je umiestnený murovaný kostol. Existencia kostola pri sústreďených vinohradníckych pivniciach svedčí o intenzívnom využívaní objektov nielen ako druhu hospodárskych budov ale aj ako obydlia pre sezónne práce. /Do rezidentných sídiel nechodili ani v nedeľu/. V juhovýchodnej časti lokality Stará Hora je opäť sústreďenie pivníc s obdobným urbanistickým riešením ako v najstaršej časti, pričom toto sústreďenie objektov vytvára samostatný komplex.

Takto prezentované objekty v ich urbanistickom usporiadaní tvoria v podstate dva druhy: v i n o h r a d n í c k e b ú d y podpivničené a v i n o h r a d n í c k e p i v n i c e vyhíbené jednoducho do svahu, ktoré predstavujú zároveň najstaršiu formu.

Vinohradnícke budy podpivničené sú kamenné jednopriestorové objekty s oddelenou zadnou časťou a vyhíbenou pivničnou časťou vysekanou v kameni. Predná časť objektu slúži ako lisovňa, v zadnej časti sú umiestnené prázdne sudy. V objektoch je vyhradený alebo upravený priestor slúžiaci ako obydlie, pričom vybudovaním priečky a osadením dvier

vzniká izba, čím sa prvotne jednopriestorový objekt mení v dvojpriestorový. Umiestnenie obytnej miestnosti nie je pravidelné, môže byť v prednej časti, v zadnej, na boku, alebo dodatočnou úpravou v lisovni. Táto variabilita dokazuje primárnu absenciu tohto priestoru vo vinohradníckych búdach. V opečnom prípade by sa vyskytovali aspoň u najstarších foriem spravidla dvojpriestorové objekty. Vinohradnícke búdy sú pokryté valbovými strechami. Krytinu tvorí v súčasnosti škridľa, ojedinele eternit.

Rozsah ako aj forma objektu je v priamej závislosti od hospodárskych možností majiteľov a je evidentná vo všetkých vývojových formách. Celkové usporiadanie objektov nasvedčuje na intenzívny spoločenský život realizovaný v tomto prostredí zároveň s úzkymi susedskými vzťahmi vytváraním "pivničného susedstva", ktoré nemuselo byť totožné so susedstvom v obci.

Okolnosti historického vývoja susedských a spoločenských vzťahov vytvorili špecifickú formu sústredenia účelových vinohradníckych objektov v lokalite Stará Hora. Po stáročia vyskúšaná forma ovplyvnila aj výstavbu realizovanú v období 20. storočia do takej miery, že novšia výstavba takmer splývala so staršou formou. Tým sa celkový ráz a charakter v podstate nenarušuje. Navyše výstavba objektov v tomto storočí predstavuje iba niekoľko vinohradníckych pivníc a búd, ktoré sú svojím počtom takmer zanedbateľné.

Z hľadiska stavebného a urbanistického predstavuje lokalita Stará Hora, ktorá je súčasťou Sebechlieb, zriedkavo čistý charakter obdobne sústredených objektov v oblasti Kru-

pínskej vrchoviny. Stará Hora reprezentuje a koncentruje v sebe formu chotárných sídiel v dynamickom priebehu niekoľkých storočí s relatívne nedotknutou výstavbou v posledných desaťročiach. Vzhľadom na tieto danosti a regionálne špecifikum navrhujeme osadu Stará Hora v Sebechleboch chrániť formou vyhlásenia za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry.

V Y M E D Z E N I E Ú Č E L U A P R E D M E T U
P A M I A T K O V E J O C H R A N Y

Na území rezervácie je súbor objektov, ktorý má hospodársky charakter. Je dokladom zamestnania obyvateľstva -
- vinohradníctva, rozšíreného v celej krupinskej oblasti. Účelom zriadenia pamiatkovej rezervácie v osade Stará Hora v Sebechleboch je zachovanie pôvodného charakteru tejto časti obce ako historicky podmienenej kultúrnej pamiatky v súlade s potrebami socialistickej spoločnosti.

Predmetom ochrany a pamiatkovej starostlivosti je celá osada Stará Hora. Tvorí ju komplex kamenných vinohradníckych pivníc a búd. Okrem svojej hospodárskej funkcie sú prispôsobené na prechodné bývanie.

V rezervácii sa vyskytujú objekty, ktoré majú rozdielnu pamiatkovú hodnotu. Z tohoto hľadiska sú zatriedené do troch základných kategórií:

- I. kategória: objekty sú z pamiatkového hľadiska najzachovalejšie, na ktorých nebude potrebné robiť takmer žiadne úpravy. Zmeny, ktoré sa v tejto kategórii vyskytujú, sa týkajú len krytiny.
- II. kategória: hodnotné objekty, na ktorých boli robené menšie zmeny, meniace podstatný vonkajší charakter stavby. Ide o výmenu dverí /ktoré sú však tvarom a veľkosťou totožné s pôvodnými/, zmenu priestorového čle-

nenia, ktoré je viditeľné iba vo vnútri objektu a pod.

III. kategória: Sem sú zaradené objekty, na ktorých boli robené väčšie zmeny, ktoré čiastočne ovplyvnili vonkajší vzhľad. Nestratili však svoj pôvodný charakter.

V rámci rezervácie sa nachádzajú aj objekty natoľko pozmenené, že stratili pamiatkovú hodnotu. I napriek tomu, že nie sú začlenené do žiadnej z kategórií, z hľadiska zachovania celistvosti priestorového pôsobenia rezervácie ostávajú predmetom pamiatkového záujmu. Niekoľko novopostavených objektov nadväzuje na tradičnú ľudovú architektúru a nepôsobí rušivo v rámci chráneného komplexu.

VYMEZENIE OBVODU PAMIATKOVEJ
REZERVÁCIE A OCHRANNÉHO PÁSMA

Obvod pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry v osade Stará Hora v Sebechleboch je vymedzený hranicami stavebného uzáveru z roku 1977. Južnú hranicu tvorí prístupová cesta /parc.č.10/44/ do osady Stará Hora až po kaplnku, odkiaľ pokračuje západným smerom po hranici parcely pôvodnej zástavby. Západnú hranicu tvorí vymedzená hranica územia stavbu pivníc a objektov až po druhú úvratovú cestu, kde obchádza poslednú vinohradnícku pivnicu s objektom a ide smerom južným, kde sa napája na cestu vedúcu do polí /č.10/45/ a tvorí severnú hranicu. Východnú hranicu tvorí opäť cesta spájajúca úvratovú cestu s prístupovou /č.10/45/.

Ochranné pásmo rezervácie tvorí obvod 200 - 300 m okolo hraníc rezervácie. Jeho popisné určenie nie je možné. Presné určenie ochranného pásma je uvedené hraničnými parcelnými číslami na severe parc.č. 7801, 8425, východne č.8320, južne č. 8007, 7058/1 a západne č. 7801.. Veľkosť ochranného pásma sa vyžaduje z toho dôvodu, aby sa zabránilo novej nežiadúcej výstavbe, ktorá by mohla rušivo pôsobiť na charakter rezervácie. Okrem toho sa zabráni narušovaniu historickej parcelizácie okolitého územia, ktorého rozdrobenosť je dokladom bývalej ekonomickej situácie obyvateľov a ich závislosti na každom kúsku pôdy.

U R Č E N I E P O D M I E N O K Č I N N O S T I A
O P A T R E N Í N A Ú Z E M Í R E Z E R V Á C I E
A O C H R A N N É H O P Á S M A

V rezervácii sa stanovujú nasledovné podmienky pre stavebnú, hospodársku, technickú a inú činnosť:

- a/ Na území pamiatkovej rezervácie akýkoľvek plánovací architektonický alebo stavebno-technický zásah týkajúci sa pamiatkových predmetov, budov alebo aj pôdorysu rezervácie možno vykonávať len so súhlasom odbornej organizácie štátnej pamiatkovej starostlivosti.
- b/ Stavebné, technické a architektonické úpravy môžu byť vykonávané len v súlade so zásadami zachovania pôdorysnej obnovy cestného ťahu, uličnej čiary a historickej parcelácie, ako aj so zachovaním znakov chránenej ľudovej architektúry podľa schválenej územno-plánovacej dokumentácie a koncepcie obnovy rezervácie, v ktorých bude jednoznačne stanované hĺbkové a výškové zónovanie, zachovanie architektonických siluet a dominant, primeranosť prevádzkového uplatnenia historického celku a vzťah pamiatkovej rezervácie k prírodnému prostrediu.
- c/ Hospodárska činnosť v rezervácii môže byť iba v súlade so schválenou koncepciou pamiatkovej obnovy rezervácie, pričom ťažiskom bude kultúrno-politická a výchovná funkcia.
- d/ Účelom vyhlásenia ochranného pásma je regulovanie stavebných, technických a iných zásahov a úprav na území priestorovo súvisiacom s vyhlásenou rezerváciou, aby

nedošlo k rozporom estetickým, hospodárskym a iným, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť rezerváciu a jej pôsobenie v danom prírodnom prostredí. Výškové zónovanie, charakter novostavieb ako aj celkové urbanisticko-architektonické riešenie územia ochranného pásma musí byť zosúladené s potrebami rezervácie podľa smerného územného plánu a koncepcie pamiatkovej obnovy rezervácie. Novostavby a investičná výstavba v priestoroch ochranného pásma podľa schválenej územno-plánovacej dokumentácie musia byť konzultované s odbornou organizáciou štátnej pamiatkovej starostlivosti už v štádiu zámerov a stavebné povolenie môže byť vydané po predchádzajúcom súhlase odbornej organizácie pamiatkovej starostlivosti v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 87/58 Zb. o stavebnom poriadku.

- e/ Poškodzovanie alebo ničenie predmetu ochrany tejto rezervácie a iná ne dovolená činnosť a opomenutie ako i nezachovávanie pokynov štátnej pamiatkovej starostlivosti je trestné podľa trestného zákonníka, resp. podľa zákona č. 50/61 Zb. o úlohách národných výborov pri zabezpečovaní socialistického poriadku.
- f/ Vyhlásením pamiatkovej rezervácie nebudú dotknuté vlastnícke ani majetkové práva.
- g/ Kontrolu zachovávanía podmienok činnosti, opatrení a u ochrany na území rezervácie a v ochrannom pásme vykonáva ONV vo Zvolene cestou Okresnej pamiatkovej správy, ktorá si môže k tejto kontrole vyžiadať odbornú

-metodické usmernenie Slovenského ústavu pamiatkovej
starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave.

S P Ó S O B A P R O S T R I E D K Y Z A B E Z P E Č E N I A
N A V R H O V A N Ý C H O P A T R E N Í

Starostlivosť o pamiatkovú rezerváciu a jej ochranné pásmo sa bude riadiť ustanoveniami zákona SNR č. 7/55 Zb. o kultúrnych pamiatkach, vyhlášky Predsedníctva SNR č. 78/1963 Zb. o pamiatkových rezerváciách a ostatnými predpismi, ktoré sa dotýkajú štátnej pamiatkovej starostlivosti.

Financovanie pamiatkovej obnovy pamiatkových objektov a objektov pamiatkového záujmu v obvode rezervácie sa bude riadiť ustanoveniami vyhlášky Federálneho ministerstva financií a Štátnej banky Československej č. 140/71 Zb. o produkcii základných prostriedkov s tým, že tieto budú v zmysle tejto vyhlášky prehlásené za iný hmotný majetok.

Orgány ONV po vyhlásení rezervácie premietnu navrhované finančné objemy na pamiatkovú obnovu do svojich dlhodobých päťročných a vykonávacích plánov s tým, že v osobitnej položke vyčlenia finančné objemy potrebné pre subvencovanie pamiatkovej rezervácie v osobnom vlastníctve podľa osobitných predpisov. Finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu poskytnuté z centrálnych príjmov bude ONV vykazovať osobitne.

PERSPEKTÍVY ROZVOJA A VYUŽITÍ REZERVÁCIE

Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry v osade Stará Hora v Sebechleboch sa svojím charakterom líši od ostatných doteraz navrhovaných pamiatkových rezervácií ľudovej architektúry. Vyplýva to z druhu objektov a ich špecifického využívania. Ak doterajšie návrhy boli vypracované na celé alebo časti intravilánu obcí, kde išlo o ochranu usadlostí - roľníckych dvorov, tak pri tomto návrhu ide predovšetkým o súbor objektov, ktoré majú charakter hospodársky s prispôbením na prechodné bývanie. Jedná sa o objekty, ktoré majú v podzemnej časti rozsiahle pivnice na spracovanie hrozna a uskladnenie vína v hornej časti "chyžky" slúžiace na prechodné bývanie.

Charakter zamestnania obyvateľstva a rozšírené vinohradníctvo v celej krupinskej oblasti dáva predpoklady pre trvalú pamiatkovú ochranu tohto unikátneho a do súčasnosti modernizáciou takmer nenarušeného súboru. Viac ako 130 objektov, ktoré sú sústredené na pomerne malom území vytvára samostatný sústredený vidlicovitý typ "sídla". Iba ochranou formou rezervácie sa stane jedinou zachovalou lokalitou tohoto charakteru na území Slovenska. Ich kultúrno-osvetová hodnota spočíva v dokumentovaní nielen objektov ako takých, ale aj v pestovaní nešľachteného vína, najmä záverečného pracovného procesu jeho spracovania a uskladňovania vína.

Ochrana lokality sa ukazuje o to naliehavejšia, že prostredie, v ktorom sa nachádza, začína nadobúdať charakter rekreačný. Je navštevovaná obyvateľmi bližších i vzdialenejších obcí pri konzumovaní vína. Stáva sa vyhľadávaným miestom v čase pracovného voľna a pre majiteľov okrem práce s hroznom a vínom slúži ako "chatová základňa". Už dnes možno sledovať tendencie výstavby nových pivníc s modernými "chyžkami" - vinohradníckymi búdami, často nahradzovanými modernými typizovanými chatami. Práve táto v náznakoch bedateľná, novo prenikajúca funkcia spájaná s pôvodnou výrobnou funkciou dáva predpoklady zachovania pôvodnosti lokality.

V prospech ochrany osady Stará Hora hovoria i ďalšie okolnosti. NÚ SAV vybral Sebechleby ako jednu z najcharakteristickejších lokalít pre hĺbkové výskumy a sledovanie kultúrnych zmien v obci. Taktiež jesenné slávnosti na Starej Hore sa stávajú tradíciou a dostávajú sa do povedomia aj do širšieho okolia. Dôležitým momentom je však to, že sa nachádza v blízkosti východnej časti levicekého okresu, kde sú známe kúpele Dudince a Santovka. To dáva možnosti ešte väčšieho kultúrno-spoločenského a osvetového využívania rezervácie.

Zachovanie lokality a jeho ďalší kultúrno-osvetový rozvoj si však vyžaduje prísne dodržiavanie zásad pamiatkovej ochrany a zamedzenie nielen novej typizovanej výstavby ale aj zabránenie modernizačných zásahov.

P O U Ž I T Á L I T E R A T Ú R A

1. KAHOUNOVÁ, E.: Ľudové vinohradnícke stavby a lisy, SAV Bratislava 1969.
2. Slovensko III. Ľud - 1. a 2. časť, Obzor Bratislava 1974.
3. Súpis pamiatok na Slovensku, Obzor Bratislava 1957, príslušné heslo.
4. Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III. Veda SAV, Bratislava 1978, príslušné heslo.
5. VYDRA, J.: Ľudová architektúra na Slovensku, SAV Bratislava 1958.

P R Í L O H Y

1. Kategorizácia objektov ľudovej architektúry
v rámci rezervácie
2. Fotografie mapy Sebechleby - Stará Hora
3. Fotografická príloha /2/

KATEGORIZÁCIA OBJEKTOV V RÁMCI
REZERVÁCIE

Objekty ľudovej architektúry - vinohradnícke budy a vinohradnícke pivnice sú postavené na parcele bez čísla, ktorej majiteľom je JRD. Uvádzané parcelné čísla objektov zodpovedajú parcelným číslam usadlostí a príslušným majiteľom v intraviláne obce Sebechleby.

V rámci rezervácie okrem zastavaného územia sú nasledovné parcely:

1. parc. č. 5997/1	vinica	maj. JRD Sebechleby
2. parc. č. 6997/2	vinica	maj. JRD Sebechleby
3. parc. č. 6995/1	pasienok	maj. JRD Sebechleby
4. parc. č. 6995/2	pasienok	maj. JRD Sebechleby
5. parc. č. 5995	pasienok	maj. JRD Sebechleby
6. parc. č. 7008/1	lúka	maj. JRD Sebechleby
7. parc. č. 7029/1	lúka	maj. JRD Sebechleby
8. parc. č. 7020		maj. JRD Sebechleby

Do ochranného pásma patria nasledovné parcely:

1. parc. č. 7301	vinica	maj. JRD Sebechleby
2. parc. č. 7068/1	pasienok	maj. JRD Sebechleby
3. parc. č. 7067/1	vinica	maj.: JRD Sebechleby
4. parc. č. 8007	vinica	maj. JRD Sebechleby
5. parc. č. 8320	lúka	maj. JRD Sebechleby
6. parc. č. 8425	lúka	maj. JRD Sebechleby

Poznámky

1. Výpis parcelných čísiel a majiteľov objektov bol uskutočnený na Krajskej správe geodézie a kartografie vo Zvolene zo Súpisu parciel - Sebechleby. stav k 1.7.1978 a Zoznamu vlastníkov a užívateľov - Sebechleby. Použitá bola i katastrálna mapa osady Stará Hora s označením parcelných čísiel.
2. Objekty ľudovej architektúry v Sebechleboch v osade Stará Hora nemajú žiadne označenie, preto sme pristúpili k ich pracovnému očíslovaniu, ktoré je použité v zozname kategorizovaných objektov a na príslušnej mape s určením hraníc pamiatkovej rezervácie a hraníc ochranného pásma.

O b j e k t y I. k a t e g ó r i e

1. obj.č. 2	vin.búda	parc.č.7136/2	Fidluš Ján, č.144
2. obj.č. 3	vin.búda	parc.č.7128/1	Fidluš Ján, č.132
3. obj.č. 10	vin.búda	parc.č.6981	Grejciar Ján,č.174
4.obj.č. 11	vin.búda	parc.č.6925	Polák Jozef,č.252
5.obj.č. 13	vin.búda	parc.č.6919	Viktor Povel.č.53
6. obj.č. 19	vin.búda	parc.č.6923	Lauko Michal,č.134
7. obj.č. 20	vin.piv.	parc.č.6923	Lauko Michal,č.134
8. obj.č. 21	vin.piv.	parc.č.6991/11	Dlholúcka Mária,č.118
9. obj.č. 22	vin.piv.	parc.č.6991/11	Dlholúcka Mária,č.118
10.obj.č. 23	vin.búda	parc.č.6928	Mozolotová Mária,č.17
11.obj.č.24	vin.piv.	parc.č.6929	Salatnay Jozef,č.12
12.obj.č.25	vin.piv.	parc.č.6929	Salatnay Jozef,č.12
13.obj.č.28	vin.búda	parc.č.6972	Kempová Frant.,č.111
14.obj.č.31	vin.piv.	parc.č.6935	Dlholúcky Michal,č.108
15.obj.č.32	vin.búda	parc.č.6940	Husák Imrich,č.188
16.obj.č.35	vin.piv.	parc.č.6947	Husák Imrich,č.188
17.obj.č.46	vin.búda	parc.č.6950	Beláková Mária,č.205
18.obj.č.47	vin.búda	parc.č.6951	Cazerová Pavlína,č.113
		parc.č.6952	Fidluš Štefan,č.125
		parc.č.6953	Husák Imrich,č.188
19.obj.č.50	vin.búda	parc.č.6913	Križan Jozef,č.90
20.obj.č.53	vin.búda	parc.č.6955	Masiar Gustav,č.3
21.obj.č.57	vin.búda	parc.č.6965	Holý Michal,č.139
22.obj.č.61	vin.búda	parc.č.6991/7	Fidluš, Jozef,č.99
		parc.č.6991/8	Kemp Jozef,č.55

22.obj.č.53	vin.piv.	parc.č.6938	Jastrabský Jozef,č,116
23.obj.č.55	vin.piv.	parc.č.6936	Uhler Jozef,č.82
24.obj.č.69	vin.búda	parc.č.6952	Uhler Jozef,č.82
25.obj.č.71	vin.búda	parc.č.6971	Zachar Michal,č.57
26.obj.č.72	vin.búda	parc.č.6969	Kriselová Katarína,č.59
27.obj.č.73	vin.búda	parc.č.6956/1	Štimel Jozef,č.102
29.obj.č.74	vin.búda	parc.č.6972	Kempová Frant.,č.111
30.obj.č.75	vin.búda	parc.č.6973	Kaluska Jozef,č.178
31.obj.č.83	vin.búda	parc.č.6989	Hradský Štefan,č.127
32.obj.č.84	vin.búda	parc.č.6988	Demian Pavel,č.250
33.obj.č.86	vin.búda	parc.č.6985	Štrba Michal,č.10
34.obj.č.89	vin.búda	parc.č.7007	Stimel Ján, č.131
35.obj.č.91	vin.búda	parc.č.6991/2	Korčok Jozef,č.182
36.obj.č.92-93	vin.búda	parc.č.6903	Cipcer Jozef,č.153
		parc.č.6901	Zidíková Anna,č.156
37.obj.č.94	vin.búda	parc.č.6973	Kaluska Jozef,č.178
38.obj.č.96	vin.búda	parc.č.6900	Fidluš Ján,č.132
39.obj.č.98	vin.búda	parc.č.6991/8	Fidluš Jozef,č.99
40.obj.č.100	vin.búda	parc.č.6991/4	Kemp Jozef,č.143
41.obj.č.101	vin.búda	parc.č.6906	Jakovič Imrich,č.78
42.obj.č.102	vin.búda	parc.č.6909	Chrien Michal,č.161
43.obj.č.103	vin.búda	parc.č.6910	Simutová Mária,č.15
44.obj.č.104-	vin.búda	parc.č.6911	Vilhanová Mária,č.169
		105	
45.obj.č.106	vin.búda	parc.č.6991	
46.obj.č.108	vin.búda	parc.č.6981	Grajciar Ján,č.135
47.obj.č.110	vin.búda	parc.č.6983	Pálka Štefan,č.42

48.obj.č.115	vin.búda	parc.č.6991/1	JRD Sebechleby
49.obj.č.122	vin.búda	parc.č.7053	Uhler Imrich,č.8
50.obj.č.118	vin.búda	parc.č.7054	Uhler Imrich,č.8
51.obj.č.123	vin.búda	parc.č.7040/2	Carer Ján,č.43
52.obj.č.127	vin.búda	parc.č.7047	Strehár Ján,č.150
53.obj.č.131	vin.búda	parc.č.7052	JRD Sebechleby
54.obj.č.132	vin.búda	parc.č.7053	Strehár Jozef,č.181
55.obj.č.135	vin.búda	parc.č.7056	Sorec Jozef
56.obj.č.124	vin.búda	parc.č.7062	Strehár Jozef,č.181
57.obj.č.125	vin.búda	parc.č.7061	Rerich Ján,č.316
58.obj.č.140	vin.búda	parc.č.7042/3	Leuko Imrich,č.166
59.obj.č.141	vin.búda	parc.č.7046	Sorecová Mária,č.154

O b j e k t y II. k a t e g ó r i e

1. obj.č.1	vin.búda	parc.č.7140	Kaufman Ján,č.180
2. obj.č.12	vin.búda	parc.č.5918	Fidlus Štefan,č.125 Plosický Karol,č.66
3. obj.č.15	vin.búda	parc.č.6991/14	Dlholúcka Mária,č.118
4. obj.č.18	vin.búda	parc.č.6991/10	Ivanová Johana,č.72
5. obj.č.25	vin.búda	parc.č.6930	Sorec Pavel,č.151
6. obj.č.27	vin.búda	parc.č.6931	Sorec Jozef,č.117
7. obj.č.29	vin.búda	parc.č.6972/2	Kempová Frant.,č.111
8. obj.č.30	vin.búda	parc.č.6935	Uhler Jozef,č.82
9. obj.č.34	vin.búda	parc.č.6943	Vatra Jozef,č.187
10.obj.č.54	vin.búda	parc.č.6956	Sopko Ján,č.264
11.obj.č.55	vin.búda	parc.č.6957	Rerich Jozef,č.120

12.obj.č.56	vin.búda	parc.č.6958	Piatrov Ján,č.35
13.obj.č.62	vin.búda	parc.č.6991/12	Kišová Anna,č.168
14.obj.č.64	vin.búda	parc.č.6936	Uhler Jozef,č.82
15.obj.č.67-68	vin.búda	parc.č.6961	Holý Michal,č.124
		parc.č.6960	Petko Jozef,č.151
15.obj.č.70	vin.búda	parc.č.6991/12	Kišová Anna,č.168
17.obj.č.76	vin.búda	parc.č.5974	Kemp Ján,č.129
18.obj.č.77	vin.búda	parc.č.6975	Kemp Ján,č.129
19.obj.č.79	vin.búda	parc.č.6991/18	Gašparovič Michal,č.174
20.obj.č.85	vin.búda	parc.č.6987	Demian Ján,č.130
21.obj.č.97	vin.búda	parc.č.6889	
22.obj.č.109	vin.búda	parc.č.6982	Križan Jozef,č.90
23.obj.č.121	vin.búda	parc.č.7041/2	Vatra Jozef,č.244
24.obj.č.128	vin.búda	parc.č.7048	Kaufman Jozef,č.100
25.obj.č.129	vin.búda	parc.č.7049	Uhler Ján,č.9
25.obj.č.133	vin.búda	parc.č.7054	Kempusová Mária,č.141
27.obj.č.142	vin.búda	parc.č.7045	Kaufman Pavel,č.180
28.obj.č.119	vin.búda	parc.č.7029/1	JRD Sebechleby
29.obj.č.120	vin.búda	parc.č.7029/1	JRD Sebechleby
30.obj.č.137	vin.búda	parc.č.7058	Mikulaši Matej
31.obj.č.138	vin.búda	parc.č.7057	Petko Michal,č.52
32.obj.č.145	vin.búda	parc.č.7028	Pálka Povel,č.80
33.obj.č.145	vin.búda	parc.č.7027	Pálka Pavel,č.80
34.obj.č.147	vin.búda	parc.č.7026	Kisa Jozef,č.13
35.obj.č.148	vin.búda	parc.č.7025	Mozolotová Mária,č.17
35.obj.č.149	vin.búda	parc.č.7024	Demian Jozef,č.159
37.obj.č.150	vin.búda	parc.č.7022	Hradský Ján,č.320
38.obj.č.151	vin.búda	na parc.č.7020	JRD Sebechleby

O b j e k t y III. k a t e g ó r i e

1. obj.č.4	vin.búda	parc.č.7127/1	Cazer Pavel,č.220
2. obj.č.9	vin.búda	parc.č.6920	Salatney Jozef,č.12
3. obj.č.14	vin.búda	parc.č.6922	Ivanová Johana,č.72
4. obj.č.17	vin.búda	parc.č.6991/15	Rerich Michal
5. obj.č.33	vin.búda	parc.č.6942	Đurica Jozef,č.152
6. obj.č.58	vin.búda	parc.č.6939	Husák Jozef,č.114
7. obj.č.60	vin.búda	parc.č.6933/1	Šnajder Matej,č.60
8. obj.č.59	vin.búda	parc.č.6934	Simut Michal,č.106
9. obj.č.78	vin.búda	parc.č.6975	Mikulaši Jozef,č.137
		parc.č.6977	Gašparovič Michal,č.174
10.obj.č.80	vin.búda	parc.č.6991/17	Zilka Jozef,č.37
11.obj.č.81	vin.búda	parc.č.6991/15	Rerich Michal
12.obj.č.99	vin.búda	parc.č.6904/05	Zidiková Anna,č.156
			Fidluš Ján,č.132
13.obj.č.107	vin.búda	parc.č.6980	Grajciar Já,č.135

O B S A H

Úvod	1
Charakteristické črty lokality a jej význam	3
Vymedzenie účelu a predmetu pamiatkovej ochrany	8
Vymedzenie obvodu pamiatkovej rezervácie a ochranného pásma	10
Určenie podmienok činností a opatrení na území rezervácie a ochranného pásma	11
Spôsob a prostriedky zabezpečovania navrhovaných opatrení	14
Perspektívy rozvoja a využitia rezervácie	15
Použitá literatúra	17
Prílohy	18
Kategorizácia objektov v rámci rezervácie	19
Objekty I. kategórie	21
Objekty II. kategórie	23
Objekty III. kategórie	25
Fotografická príloha	26

U Z N E S E N I E

VLÁDY SLOVENSKEJ SOCIALISTICKEJ REPUBLIKY

z 21. januára 1981 číslo 22

o vyhlásení pamiatkových rezervácií ľudovej architektúry v Sebechleboch a vo Veľkých Levároch

V l á d a

A. v y h l a s u j e

podľa § 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 7/1958 Zb. SNR o kultúrnych pamiatkach čast obce Sebechleby v okrese Zvolen a čast obce Veľké Leváre v okrese Senica za pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry;

B. u r č u j e

územný rozsah a podmienky pre stavebnú a inú hospodársku činnosť v pamiatkových rezerváciách ľudovej architektúry v Sebechleboch a vo Veľkých Levároch podľa návrhu uvedeného v predloženom materiáli;

C. u k l a d á

1. rađe Stredoslovenského krajského národného výboru

vykonať potrebné opatrenia na záchranu, obnovu a vhodné využívanie pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry v Sebechleboch,

VLÁDA SLOVENSKEJ SOCIALISTICKEJ REPUBLIKY

-- 2 --

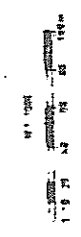
2. rade Západoslovenského krajského národného výboru
vykonať potrebné opatrenia na záchranu a obnovu
a vhodné využívanie pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry
vo Veľkých Levároch.

Vykonajú: rada Stredoslovenského krajského národného výboru
a rada Západoslovenského krajského národného výboru

PRÍLOHA 2



SEBECHLEBY obec STARÁ HORA
 katastrálny územný plán
 1:1000
 1. etapa
 2011



s. Valach
do 19.3.1981
57



UZNESENIE

rady Stredoslovenského krajského národného výboru

zo dňa 24. februára 1981 číslo 15/81-I

k rozpracovaniu uznesenia vlády SSR č. 22/81 o vyhlásení pamiatkovej rezervácie Ľudovej architektúry v Sebechleboch, okres Zvolen.

R a d a S K N V

I. b e r i e n a v e d o m i e

rozpracovanie uznesenia vlády SSR č. 22/81 o vyhlásení pamiatkovej rezervácie Ľudovej architektúry v Sebechleboch, okres Zvolen.

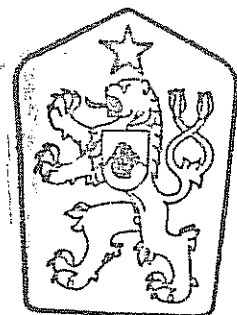
II. u k l a d á

s. Klementovj, predsedovi ONV Zvolen,

vykonať potrebné opatrenia na záchranu, obnovu a vhodné využitie pamiatkovej rezervácie Ľudovej architektúry v Sebechleboch, podľa opatrení uvedených v predložennom materiáli /x/

Vykoná: s. Klement, predseda ONV Zvolen

/x/ opatrenia doručí s. predsedovi ONV vo Zvolene odbor kultúry S KNV/



UZNESENIE

RADY OKRESNÉHO NÁRODNÉHO VÝBORU

zo dňa 8. júla 1983 číslo 105/82

k zásadám pamiatkovej starostlivosti pre pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry Sebechleby - Stará Hora. K návrhom na zapísanie vybraných objektov z RČA v Sebechleboch - Stará Hora do štátneho zoznamu kultúrnych pamiatok

R A D A O N V

A/ s c h v a ŕ u j e

Zásady pamiatkovej starostlivosti pre pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry Sebechleby - Stará Hora

B/ s ú h l a s í

so zapísaním 83 objektov do štátneho zoznamu kultúrnych pamiatok podľa priloženej tabuľky

C/ u k l a d á

vedúcemu odboru kultúry, ÚP a predzsedovi MNV Sebechleby zabezpečiť dôslednú ochranu objektov rezervácie ľudovej architektúry v Sebechleboch - Starej Hore v zmysle "Zásad pamiatkovej starostlivosti", uznesenia vlády SSR č. 22/81 z 21.1.1981 a uznesenia R-S KNV č. 15/81-I zo dňa 24.2.1981

D/ ž i a d a

Ing. arch. Stanislava Dúbravca, riaditeľa Krajského strediska štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Banskej Bystrici

- a/ zabezpečiť ďalšie konanie v súvislosti so zapísaním 83 objektov do štátneho zoznamu kultúrnych pamiatok
- b/ po delimitácii OPS ku KŮ ŠPSOP zabezpečiť ďalšie stupne projektovej dokumentácie v súvislosti s komplexnou ochrannou RĽA v Sebechleboch v zmysle Delimitačného projektu

Vykonajú: ved. odboru kultúry, ÚP ONV
predseda MNV Sebechleby

Na vedomie: Ing. arch. Stanislav Dúbravec, riad. KSŠPSOP

Dokumenty

Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti
a ochrany prírody, Bratislava,
stredisko Banská Bystrica,
Návrh na stavebný uzáver Sebechleby – Stará Hora

Zoznam objektov Pamiatkovej rezervácie
ľudovej architektúry, Stará Hora - Sebechleby

Metodické pokyny pre vlastníkov a správcov kultúrnych
pamiatok v Pamiatkovej rezervácii ľudovej architektúry,
osada Stará Hora v Sebechleboch, okres Zvolen

Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti,
Bratislava – hrad, Zásady pamiatkovej starostlivosti pre
Pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry
Stará Hora – Sebechleby
Bratislava, jún 1982 (textová časť)

119/76

SLOVENSKÝ KRÁJ
PAMÁTKOVÝ ÚRAD
STAROSTEL'OVOSŤ
A OCHRANA PRÍRODY

Číslo 2655/76 - III

Vybavil: Kollár

STREDISKO BANSKÁ BYSTRICA
7.7.1976.

Titl.

S KNV - odbor výstavby
Banská Bystrica

Vec: Návrh na stavebný uzáver Sebechleby - Stará Hora.

Vzhľadom na pripravovaný návrh rezervácie komplexu vinohradníckych objektov ľudovej architektúry Sebechleby - Stará Hora SUPSOP om Bratislava Hrad, doporučujeme vyhlásenie stavebného uzáveru.

Ako sme už uviedli v liste zo dňa 3.4.1974 č. j. 1303/76 - III dochádza k porušeniu pamiatkových záujmov zapríčinených zavedením elektrického vedenia. Pri pravierke 1.7.1976 sme zistili zvýšenie aktivity prestavby i novej výstavby objektov, čo v konečnom dôsledku znemožní vyhodnotenie lokality a zapríčini zmenu urbanistickej dispozície sídla a architektonický výraz objektov.

Uvedená lokalita predstavuje dedinskú formu vinohradníctva v krupinskej vinohradníckej oblasti z hontianskym typom vinohradníckych objektov. Tektonika zachovaná v lokalite je pre tento druh objektov zriedkavá, okrem kamenných vinných búd 18. - 19. stor. zaznamenávame i drevené objekty, ktoré v súčasnosti nachádzame na parcelnom čísle 7022. Okrem uvedeného niektoré architektonické detaily z drevenej architektúry zaznamenávame i u objektov kamenných, najmä na parcelnom čísle 694.

Z hľadiska pôdorysného ešte u väčšiny objektov nachádzame staršie formy, a to dvojpriestorové a trojpriestorové členenie, zároveň objekty vyhlbené do svahu, najmä medzi parcelnými číslami 6912 - 6944.

Z hľadiska histórie obce a tým i vinohradníctva môžeme túto lokalitu vrátiť celej oblasti prirovnávať k rozšírenej a zdokonalenej oblasti bratislavskej v 12. - 13. stor., ktorá bola zdokonalená nemeckými kolonistami, ktorí majú podiel i na založení obce Sebechleby.

Na základe uvedených faktov doporučujeme do uzákonenia rezervácie vydať stavebný uzáver a akékoľvek zámeny majiteľov na prestavbu

objektor, zmenu fasád a architektonických detailov podmieniť
vyjadreniu SUPSOP stredisko Banská Bystrica. Rozsah stavebného
uzáveru sme vyznačili na snímke z pozemkovej mapy, ktorú v prílohe
zasielame.

Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti
a ochrany prírody, Bratislava
Mladý štadión, Bratislava
975 01 STREDISKO BANSKÁ BYSTRICA
Ing. arch. St. Dubravec CSc

Na vedomie:

- 1/ SUPSOP Bratislava Hrad
- 2/ s KVV - odbor kultúry B. Bystrica
- 3/ ONV - odbor výstavby Zvolen
- 4/ ONV - odbor kultúry Zvolen
- 5/ ONS Zvolen

Príloha: 1x snímka z pozemkovej mapy

Z o z n a m

objektov penzijného rezervácie ľudovej
architekturný ústav Hora - Sebechleby

Por. č.	Určenie objektu	Veštitel	Bydlisko	Parcelné č.	Technic. stav
1.	Vihohradnícke pivničné zariadenie	Kaufman Michal	Sebechleby 229	7140	b
2.	" "	Fidiuš Ján	Sebechleby 229	7135/2	b
3.	" "	Fidiuš Michal	Sebechleby 181	7129/1	b
4.	" "	Korčoková Paulína	Sebechleby 245	"	b
5.	" "	Poldic Ján	Sebechleby 281	6925	b
6.	" "	Plosický Ján	Sebechleby 90	6918	d
7.	" "	Striková Anna	Sebechleby 20	6919	d
8.	" "	Fidiuš Jozef	Sebechleby 22	6913	d
9.	" "	Hofman Michal	Sebechleby 75	6922	b
10.	" "	Diholucká Mária	Sebechleby 198	6991/14	d
11.	" "	Reřich Ladislav	Sebechleby 5	6991/15	b
12.	" "	Ivan Jozef	Sebechleby 119	6991/10	b
13.	" "	Vatna Imrich	Sebechleby 214	6923	b
14.	" "	Kišová Anna	Sebechleby 235	6926	c
15.	" "	Šorec Ladislav	Sebechleby 203		
16.	" "	Diholucký Michal	Sebechleby 186	6920	b
17.	" "	Reřich Ján	Sebechleby 130	6921	b
18.	" "	Gebora Ján	Sebechleby 23	6972	
19.	" "	Šorec Ladislav	Sebechleby 203	6972/2	b
20.	" "	Polková Mária	Sebechleby 29	6926	

Por. č.	Určenie objektu	Majiteľ	Kyľsko	Parcelné č.	Technic. stav
---------	-----------------	---------	--------	-------------	---------------

18.	Vinohradnícke pivničné zariadenie	Durica Jozef	Sebechleby 256	6940	c
19.	" "	Vatra Jozef	Sebechleby 247	6942	b
20.	" "	Vatra Jozef	Sebechleby 317	6943	b
21.	" "	Kaľko Ján	Duřince	6950	
		Gazarová Paulína	Sebechleby 193	6951	b
		Wiliuš Jozef	Sebechleby 205	6952	
		Pilulňová Terezia	Sebechleby 207	6953	
22.	" "	Musák Imrich	Sebechleby 246	-	b
23.	" "	Petková Anna	Sebechleby 51	6955	b
24.	" "	Jopko Ján	Sebechleby 140	6956	b
25.	" "	Berich Jozef	Sebechleby 200	6957	b
26.	" "	Piatrov Ján	Sebechleby 35	6958	b
27.	" "	Komp Jozef	Sebechleby	6959	b
28.	" "	Musák Ján	Sebechleby 4	6961/7	b
29.	" "	Pilulňová Mária	Sebechleby 6	6934	b
30.	" "	Wiliuš Imrich	Sebechleby 152	6933/1	b
31.	Senník	"	"	"	b
32.	Vinohradnícke pivničné zariadenie	Berich Ladislav	Sebechleby 5	6935	b
33.	" "	Štínel Imrich	Sebechleby 198	6936	b
34.	" "	Holý Michal	Sebechleby 124	6951	b
		Petko Jozef	Sebechleby 151	6960	b

Por. č.	Urcenie objektu	Majiteľ	Bydlisko	Parcelné č.	Parcelné číslo
35.	Vinohradnícko pivničné zariadenie	Minuthová Mária rod. Uhler	Sebechleby 283	6962	b
36.	" "	Berich Imrich	Sebechleby 205	6991/12	b
37.	" "	Paika Jozef	Sebechleby 14	6971	b
38.	" "	Krištelová Katarína	Sebechleby 81	6963	b
39.	" "	Kemp Michal	Sebechleby 191	6972	d
40.	" "	Malusko Jozef	Sebechleby 231	6973	d
41.	" "	Uhler Ján	Sebechleby 134	6974	b
42.	" "	Kemp Ján	Sebechleby 129	6975	b
43.	" "	Paika Jozef	Sebechleby 40	6991/17	b
44.	" "	Drozdák Jozef	Sebechleby 207	6969	b
45.	" "	Denian Pavol	Sebechleby 272	6980	b
46.	" "	Denian Jozef	Sebechleby 265	6987	b
47.	" "	Štrba Michal	Sebechleby 10	6985	b
48.	" "	Jonekiová Margáta	Sebechleby 211	7007	b
49.	" "	Morčók Jozef	Sebechleby 67	6991/a	b
50.	" "	Čipcer Jozef	Sebechleby 153	6901	b
		Zidliková Juna	Sebechleby 156	6903	
51.	" "	Kemp Jozef	Sebechleby 287	6973	b
52.	" "	Berich Ondrej	Sebechleby 83	6900	
		Mikuláš Stanislav	Sebechleby 57	6989	b

Por. č.	Určení objektu	Majitel	Bydliště	Parcelní č.	Vešmice stav.
53.	Vinohradnické plyníkové zařízení	Čipar Michal	Sebechleby 210		
54.	" "	Uhler Ján	Sebechleby 257		
55.	" "	Štámel Peter	Sebechleby 242	6991/6	b
56.	" "	Pidiň Jozef	Sebechleby 212	6904/05	b
57.	" "	Jankovičová Anna	Sebechleby 135	6991/4	b
58.	" "	Jankovičová Anna	Sebechleby 130	6966	c
59.	" "	Šimuth Ján	Sebechleby 273	6905	b
60.	" "	Vilhem Jozef	Sebechleby 299	6910	d
61.	Mektar	Vilhemová Mária	Sebechleby 169	6911	b
62.	Vinohradnické plyníkové zařízení	Belovský Ján	Sebechleby 192	6911	b
63.	" "	Janková Anna	Sebechleby 70	6911	d
64.	" "	Brusák Jozef	Sebechleby 215	6981	b
65.	" "	Kučán Jozef	Sebechleby 166	6982	b
66.	" "	Paliková Mária	Sebechleby 29	6983	b
67.	" "	Uhler Michal	Sebechleby 279	6991/1	d
68.	" "	Uhler Imrich	Sebechleby 8	7054	b
69.	" "	Gazár Ján	Sebechleby 64	"	b
70.	" "	" "	Sebechleby 64	7040/1	b
		Streker Jozef	Sebechleby 227	7040	d

Číslo ř.	Určení objektu	Majitel	Město	Parcelní č.	Technic. stav
71.	Vilohradnicko pivničné zařízení	Antonín Jozef	Sebechleby 182	7049	
72.	"	Strelan Ján	Sebechleby 259	"	b
73.	"	Kempusová Mária	Sebechleby 230	7054	d
74.	"	Šorec Jozef	Sebechleby 202	"	b
75.	"	Pecko Michal	Sebechleby 74	7057	c
76.	"	Laško Jarich	Sebechleby 52	7042/3	b
77.	"	Čorcová Mária	Sebechleby 256	7046	b
78.	"	Ing. Kaufman P.	Hauzdá Bystřice	"	b
79.	"	"	"	"	d
80.	"	Danián Ján	Sebechleby 54	7027	d
81.	"	Hosolová Mária	Sebechleby 60	7025	b
82.	"	Danián Pavel	Sebechleby 272	7024	e
83.	"	Hradský Ján	Sebechleby 320	7022	d

Vysvětlivky podle žádady peniačkovej starostlivosti pre pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry
Stará Hora Sebechleby

- technický stav: b - dobrý, c - vyhovujúci, d - zlý, e - dekolovaný;

Metodické pokyny pre vlastníkov a správcov kultúrnych pamiatok
v pamiatkovej rezervácii ľudovej architektúry osada
Stará Hora v Sebechleboch okres Zvolen

Uznesením vlády SSR č. 22/81 bola osada Stará Hora v Sebechleboch vyhlásená za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry /ďalej PRĽA/. Vyhlásením PRĽA Stará Hora v Sebechleboch sa sleduje stanovenie podmienok a usmernení činností pre jej záchranu, zachovanie charakteru a pôvodného architektonického výrazu jednotlivých objektov. Hlavným cieľom je vytvorenie účinných opatrení pre trvalé zachovanie historických a kultúrnych hodnôt lokality a zabezpečenie systematickej starostlivosti a ich primerané využitie. Pamiatky v PRĽA sú v súkromnom vlastníctve s funkciou poľnohospodárskou - spracovania hrozna, úschovy vína a poľnohospodárskych produktov a prechodného bývania.

V zmysle § 29 zákona č. 27/87 Zb. SNR o štátnej pamiatkovej starostlivosti je výkonným orgánom pamiatkovej starostlivosti o PRĽA Stará Hora v Sebechleboch Okresný národný výbor vo Zvolene, ktorý prostredníctvom svojho odboru kultúry a odboru územného plánovania a stavebného poriadku zabezpečuje záchranu, obnovu a vhodné využívanie PRĽA. V zmysle § 30 zákona č. 27/87 Zb. SNR o ŠPS sa Miestny národný výbor v Sebechleboch stará o kultúrne pamiatky v PRĽA a kontroluje, ako si vlastníci plnia povinnosti uložené právnymi predpismi.

Metodické pokyny pre vlastníkov a správcov kultúrnych pamiatok v PRĽA sú spracované v zmysle zákona č. 27/87 Zb. SNR o štátnej pamiatkovej starostlivosti, Vyhlášky č.21/87 MK SSR k zákonu č. 27/87 Zb. SNR, stavebného zákona č.50/76 a Vyhlášky č. 5/87 o dokumentácii stavieb a podľa Zásad pamiatkovej starostlivosti pre PRĽA Stará Hora v Sebechleboch /ŠÚPS Bratislava 1982/ schválených Radou ONV vo Zvolene uzn. č. 105/83 a v zmysle ÚPN-Z PRĽA Stará Hora schváleného uzn. R S KNV č. 132/85 a uznesením R ONV č. 127/83. Určujú základné podmienky činností, ktoré je majiteľ pamiatky povinný dodržiavať pri údržbe, oprave a rekonštrukcii,

aby sa nedostal do rozporu s povinnosťami vlastníka kultúrnej pamiatky v zmysle zákona.

Povinnosti vlastníka kultúrnej pamiatky a dokumentácia obnovy

Podľa §§ 9 - 13 zákona č. 27/1987 Zb. SNR o štátnej pamiatkovej starostlivosti je vlastník pamiatky povinný:

- na vlastný náklad starať sa o zachovanie pamiatky, udržiavať ju v dobrom stave a chrániť pred ohrozením, poškodením alebo znehodnotením;
- užívať pamiatku len spôsobom, ktorý zodpovedá jej kultúrno-politickému významu, pamiatkovej hodnote a technickému stavu;
- každé ohrozenie alebo poškodenie oznámiť ONV a stavebnému úradu a vyžiadať si rozhodnutie o spôsobe odstránenia závady;
- každú zamýšľanú zmenu vopred oznámiť ONV;
- v prípade zamýšľaného predaja ju prednostne ponúkať na kúpu ONV, ktorý môže na základe ponuky z mimoriadne závažných kultúrno-politických dôvodov uplatniť právo štátu na prednostnú kúpu kultúrnej pamiatky a to za cenu určenú podľa cenových predpisov;
- ak si vlastník pamiatky neplní svoje povinnosti, vyplývajúce zo zákona, vydá ONV po vyjadrení KÚŠPSOP rozhodnutie o opatreniach, ktoré je vlastník pamiatky povinný urobiť a zároveň určí lehotu na ich vykonanie;
- všetky povinnosti vlastníka kultúrnej pamiatky sa vzťahujú aj na trvalých užívateľov a správcov pamiatok vlastníctvo čsl. štátu/.

Podľa § 54 stavebného zákona č. 50/1976:

- stavby, ich zmeny a udržiavacie práce sa môžu uskutočňovať iba na základe stavebného povolenia alebo na základe ohlásenia stavebnému úradu;

Pri obnove pamiatky treba postupovať podľa § 14 zákona č. 27/1987 Zb. SNR o ŠPS a §§ 8, 9, 10 Vyhlášky č. 21/1988 MK SSR, ako aj Vyhlášky č. 5/1987 o dokumentácii stavieb:

- obnova sa podľa povahy a stavu kultúrnej pamiatky vykonáva údržbou, opravou, rekonštrukciou, modernizáciou, prípadne inou vhodnou úpravou;
- vlastník pamiatky k zamýšľanej údržbe, oprave alebo rekonštrukcii je povinný vopred si vyžiadať záväzné stanovisko ONV, v ktorom sa po písomnom vyjadrení KÚŠPSOP stanoví, či zamýšľané práce sú z hľadiska záujmov štátnej pamiatkovej starostlivosti prípustné a určí základné podmienky, za ktorých možno tieto práce pripravovať a vykonávať;
- k žiadosti o vydanie záväzného stanoviska k obnove pamiatky musí vlastník pripojiť tieto podklady:
 - a/ názov kultúrnej pamiatky, jej umiestnenie a číslo ÚZKP
 - b/ názov a sídlo stavebníka
 - c/ údaje o majetko-právnych a užívateľských vzťahoch
 - d/ opis kultúrnej pamiatky a účelu, na ktorý slúži
 - e/ stavebno-technický stav
 - f/ zamýšľané opatrenia a rozsah predpokladaných prác
 - g/ predpokladaný prínos obnovy pamiatky
 - h/ celkové predpokladané náklady
 - i/ termíny prípravy a realizácie obnovy;
- podklady spolu so záväzným stanoviskom ONV sú východiskovými dokumentami pre spracovanie prípravnej a projektovej dokumentácie, ktorej rozsah určí ONV v záväznom stanovisku a vlastníkovi stanoví príslušný stavebný úrad;
- pre obnovu objektov ľudovej architektúry postačí apravidla zjednodušená projektová dokumentácia, ktorá musí obsahovať:
 - a/ technickú správu
 - b/ zameranie skutkového stavu pamiatky v M 1:50 a návrh riešenia obnovy v M 1:50;
 - c/ súpis materiálu
 - d/ potrebné výpočty a rozpočet
 - e/ fotografickú dokumentáciu pamiatky pred obnovou;

- prípravnú a projektovú /resp. zjednodušenú/ dokumentáciu prerokúva vlastník alebo projektant v priebehu spracovania s KÚŠPSOP;
- ONV vydá k projektovej dokumentácii záväzné stanovisko po písomnom vyjadrení KÚŠPSOP a orgán územného plánovania rozhodne o vydaní stavebného povolenia;
- vlastníčkovi pamiatky môže ONV na jeho žiadosť, ak ide o osobitne odôvodnený prípad, poskytnúť príspevok na zvýšené náklady spojené so zachovaním alebo obnovou kultúrnej pamiatky za účelom účinnejšieho spoločenského uplatnenia /§ 16 zákona č. 27/87 Zb. SNR o ŠPS a § 12 Vyhlášky č. 21/88 MK SSR/.

Zásady pamiatkovej starostlivosti pre pamiatky ľudovej architektúry v PRĽA Stará Hora v Sebechleboch

Všetky úpravy a opravy pamiatok ľudovej architektúry sa musia robiť v súlade s ustanoveniami zákona č. 27/1987 Zb. SNR a štátnej pamiatkovej starostlivosti tak, aby nebola porušená ich pamiatková hodnota. Rozsah a charakter zásahov je nutné realizovať len v súlade s požiadavkami orgánov štátnej pamiatkovej starostlivosti.

Nakoľko obnova objektu musí rešpektovať kultúrno-historickú hodnotu pamiatky, je potrebné pristupovať k nej s cieľom zlepšenia daného stavebno-technického stavu pri zachovaní maxima originálnych konštrukcií, vymieňať len časti natoľko poškodené, že sa nedajú opraviť a nahrádzať ich kópiami vyrobenými podľa originálu, používať tradičné materiály a netypizované konštrukčné prvky. Vnútorne úpravy realizovať bez ničenia pôvodných konštrukcií a dispozičného členenia objektu.

a/ Vonkajšie úpravy

Základy

- na úpravu sokla a základov treba používať kameň;
- treba vylúčiť pohľadový betón, obkladové materiály;
- sokel upravovať omazaním vápennou hladkou omietkou;

Steny

- porušené kamenné murivo stien možno v odôvodnených prípadoch nahradiť iným materiálom, ale treba zachovať základy dverných otvorov do pivníc, veľkosť otvorov okien;
- treba zachovať tradičný vzhľad povrchu, teda hladkosť a zaoblenosť stien;
- možno použiť aj niektorú zo súčasných omietok, ktorá sa vzhľadom približuje hlinenej mazanici, omietky treba líčiť tradičnou bielou, príp. bledomodrou vápennou farbou;
- nemôžu sa používať drsné cementové omietky, brizolit;

Strecha

- treba zachovať pôvodný tvar krovnej konštrukcie a strechy, nesmie sa meniť spád strechy ani výška ostrešia;
- ak je na streche vikier, treba ho zachovať;
- pri výmene krytiny treba použiť len škridlu, ktorá nahradila slamenú krytinu;
- odkvapy mäsiť tradične, bez použitia plechových odkvapových rúr a žlabov;
- na opravy štítu sedlových striech možno použiť len dosky pôvodných rozmerov, ktoré natierame konzervačným náterom, neprípustné sú lakové nátery;
- ak na štíte nebolo okno, môže sa osadiť len s okenicou, po uzavretí ktorej bude štít pôsobiť kompaktným dojmom;
- neprípustné je ozdobné rámovanie takto osadeného okna i ozdobné latkovanie celého štítu;
- neprípustné je osadzovanie okien na pozdĺžnych stranách striech;
- predĺžené spády valbových striech nad vchodom do pivnice podopreté drevenými stĺpmi treba zachovať, neprípustiť ich nahrádzanie kovovými alebo murovanými stĺpmi, príp. robiť miesto nich v stene objektu nad pivnicou okná s dverami a balkóny;

Dvere

- pri výmene vstupných dverí do objektu treba zachovať pôvodný druh materiálu, tvar a rozmery;
- neprípustné je osadzovanie kovových zárubní;

Okná

- pri výmene treba zachovať pôvodný druh materiálu, tvar a rozmery;
- nemôžu sa používať typizované okná /trojkrídlové a iné/;
- ak na opravovanom objekte nie sú pôvodné okná, treba ich nahradiť oknami vyrobenými podľa tradičného vzoru;
- jednoduché okná nevymieňať za dvojité;
- vylúčiť ozdobné rámovanie okien;
- ak majú okná mrežu, alebo železné zdobené okenice, treba ich zachovať.

b/ Úpravy interiéru

- v interiéri je pri pamiatkach I. a II. kategórie potrebné zachovať pôdorysné členenie objektu, pri III. kategórii možno v odôvodnených prípadoch pripustiť dispozičnú zmenu;
- ak je na objekte murované vykurovacie zariadenie, treba ho zachovať;
- dvere treba nahrádzať len za dvere pôvodnej veľkosti, tvaru a druhu materiálu, neprípustné je použitie kovových zárubní;
- podlahy treba zachovať v pôvodnom materiáli;
- trámové stropy je potrebné zachovať;
- priestor "prípravne" je potrebné udržiavať v stave, aby nedochádzalo k vlhnutiu stien, príp. tvoreniu pliesní; hlinené podlahy zachovať, steny omazávať hlinou a bielou vápennou farbou, nepoužívať nátery, ktoré zabráňujú "dýchaniu" stien;
- priestor "pivnice" a prístupového "hrtana" udržiavať v pôvodnom stave bez stavebných zásahov.

c/ Odstraňovanie nevhodných úprav

Existujúce úpravy, ktoré sú v rozpore so zásadami pamiatkovej starostlivosti je potrebné odstraňovať:

- odstrániť nefunkčné ozdoby na objektoch;
- zabezpečiť postupnú výmenu nevhodných prvkov - typizované okná, balkóny, dvere ...

d/ Okolie pamiatkového objektu

- potrebné je starať sa a riadne udržiavať vzrastlú zeleň;
- neprípustné je sadenie cudzích druhov rastlín a stromov;
- neprípustná je výstavba záhradných krbov;
- neprípustné je vytváranie priestorov "na sedenie" a "odpočívadiel" z novodobých materiálov - betón, železo, umelé hmoty. Tradičné "posedy" z lavičiek, príp. stolíka je potrebné vyrobiť z dreva.

Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti

B r a t i s l a v a - H r a d

ZÁSADY PAMIATKOVEJ STAROSTLIVOSTI

PRE PAMIATKOVÚ REZERVÁCIU ĽUDOVEJ ARCHITEKTÚRY

STARÁ HORA - SEBECHLEBY

Bratislava, jún 1982

Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti
Bratislava - Hrad

ZÁSADY PAMIATKOVEJ STAROSTLIVOSTI
pre pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry
STARÁ HORA - SEBECHLEBY

Úloha číslo: II.4.

Zodpovedný riešiteľ: prom.hist. Eva Križanová
Spracovali: prom.etn. Mária Ušaková
Ing.arch. Júlia Takátsová
Spolupracovali: PhDr.Zuzana Liptayová
prom.etn. Pavel Habáň

Bratislava, jún 1982

O B S A H

A.1. Význam ochrany osady Stará Hora v Sebechleboch ako pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry	1
A.2. Stručné dejiny Sebechlieb a osady Stará Hora	9
A.3. Určenie územia rezervácie a ochranného pásma	12
A.3.1. Zoznam objektov na území rezervácie ...	15
A.4. Zásady pamiatkovej starostlivosti o pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry	37
A.4.1. Ochrana pôdorysu a priestorového usporiadania obce	37
A.4.2. Ochrana pamiatok ľudovej architektúry a ich úpravy	39
A.4.3. Ochrana a úpravy neľudových stavieb ...	44
A.4.4. Úpravy ostatných objektov na území rezervácie	44
A.4.5. Dotváranie prostredia	46
A.4.6. Regulevanie výstavby	47
A.4.7. Doprava v rezervácii	47
A.4.8. Zásady využitia objektov	48
A.4.9. Zásady pamiatkovej starostlivosti v ochrannom pásme	50
A.4.10. Propagácia idey pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry ako súčasť pamiatkovej starostlivosti	50
A.5. Použitá literatúra	53
B.1. Popisy objektov	54
B.1.1. Popisy objektov na území rezervácie ...	54
C. Druh a rozsah prípravnej a projektovej dokumentácie	93
D. Stanovisko odbornej organizácie pamiatkovej starostlivosti k zamýšľanej obnove pamiatkovej re-	

P R Í L O H A

1. Mapové spracovanie Zásad pamiatkovej starostlivosti pre PRĽA Stará Hora-Sebechleby
2. Fotografická dokumentácia

A.1. Význam ochrany osady Stará Hora v Sebechleboch ako
pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry

Podľa § 4 zákona Slovenskej národnej rady č.7/1958 Zb. SNR o kultúrnych pamiatkach, bola časť obce Sebechleby - ~~osady Stará Hora v okrese Zvolen,~~ *okres Zvolen, obc* uznesením vlády SSR č.22 z 21. januára 1981, vyhlásená za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry. Vyhlásením osady Stará Hora za pamiatkovú rezerváciu sa sleduje stanovenie podmienok a usmernenia činnosti pre jej záchranu a zachovanie charakteru a pôvodného architektonického výrazu jednotlivých objektov. Hlavným cieľom je vytvorenie účinných opatrení pre trvalé zachovanie historických a kultúrnych hodnôt lokality a zabezpečenie systematickej starostlivosti o pamiatkové objekty a ich primerané využitie.

Z hľadiska celospoločenského záujmu sa urobili prvé opatrenia na ochranu ešte pred vyhlásením za pamiatkovú rezerváciu. Rozhodnutím Krajského národného výboru, odboru výstavby a ÚP v Banskej Bystrici, v zmysle § 11, odst. 3, písm. c zák. 84/58 o územnom plánovaní a na základe ustanovenia § 11, odst. 2, písm. c, citovaného zákona a § 17, odst. 1, vyhl. 153/59 Ú.v. z dôvodov všeobecných záujmov, bol v roku 1977 vyhlásený stavebný uzáver na komplex vinohradníckych objektov ľudovej architektúry v Sebechleboch, osade Stará Hora.

Usc Sebechleby sa rozprestierajú na úpätí Štiavnických

vrchov a na vyššej pahorkatine Krupínskej vrchoviny. Obec leží južne od mesta Krupiny. Má vyše 300 obytných domov a žije tu asi 1250 obyvateľov. V obci sa nachádzajú zariadenia občianskej vybavenosti. Jednota - obchodný dom a predajňa potrieb pre domácnosť, predajňa TKO a pohostinstvo, MNV - administratíva a prevádzkaren, pošta, Základná škola, Materská škola, Zároveňné stredisko. Od roku 1960 spadajú administratívne do okresu Zvolen, kraj Stredoslovenský.

Z hľadiska prevažujúceho spôsobu získavania obživy tu bolo dominantné poľnohospodárstvo, ovocinárstvo a vinohradníctvo. Spôsob získavania obživy ako aj geografické podmienky ovplyvnili sídelný ráz a formu obydliia.

Sídelná forma Sebechlieb sa koncentruje okolo kostola, ktorý stojí na vretenovitom námestí. Novšia výstavba zmenila pôvodnú sídelnú formu v neprevidelnú hromadnú zástavbu, pričom sa sporadicky utvárali uličné útvary. Z 19. storočia pochádzajú kamenné murované, omezané a obielené trojpriestorové domy so sedlovými strechami so štítom a podlomenicou. Všetky majú tvrdú krytinu. Za obytnou časťou je pristavaná maštaľ a šopa, dvor na záhumní uzatvára stodola. Centrum a dominantu obce tvorí pôvodne románsky kostol sv. Michala archan. /kat./ z roku 1233, prestavaný v 16. storočí, po poškodení za tureckých vojen obnovený, v priebehu 18. storočia rozšírený.

Monokultúry okolitých listnatých lesov neposkytovali dostatok vhodného stavebného materiálu, preto sa obyvatelia

sústredili na využitie tufov a tufitov, ktoré v podstate tvoria Krupinskú vrchovinu. Kameň ako stavebný materiál bol využívaný nielen na obydlia, ale aj na hospodárske stavby.

V extraviláne obce sa nachádzajú vinohradnícke pivnice, ktoré svojou tektonikou a stavebným materiálom kontinuujú archaické prvky účelových objektov, charakteristických pre celú oblasť. Pivnice a vinohradnícke "chiški" nachádzame na dvoch miestach. Prvá z nich - Mladá Hora leží severne od obce vo vzdialenosti asi 2 km, druhá - Stará Hora, leží západne od obce, vo vzdialenosti asi 4 km. Vznik sústredených vinohradníckych pivníc na jednom mieste si vynútili špeciálne okolnosti historického vývoja, ku ktorému sa pridružuje i vhodné geografické prostredie s možnosťou relatívne ľahkého hĺbenia pivníc v tufovom podloží.

Z hľadiska stavebnej čistoty a nepotušenosti je výrazná pamiatková rezervácia Stará Hora. Sústredenie vinohradníckych pivníc a domčekov /chyžiek/ vykazuje z urbanistického hľadiska obdobnú zástavbovú formu ako celé Sebechleby. Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry je členená na dve monofunkčné útvary:

1. skupina vinohradníckych pivníc a domčekov pri kostolíku tvorí hlavný priestor rezervácie;
2. menejpočetnejšia skupina vinohradníckych domčekov pri družstevnej pivnici v zástavbe a priestoroch menej výrazná.

Priestor medzi obidvoma útvarmi je využívaný ako ovocný sad.

Najstaršia výstavba pivníc je sústredená v radovej zástavbe časti lokality, pričom približne v strede sa náprotivné rady zoskupujú do vretenovitého "námestia". Novšia výstavba, najmä v posledných dvoch storočiach začala postupne narúšať túto zástavbu vytvorením relatívne nepravidelne rozmiestnených objektov. Táto novšia výstavba vytvorila čo do plochy opäť akési centrum "námestie", na ktorom je postavený križ. Rozmiestnenie objektov naznačuje pri ďalšej spontánnej výstavbe vytvorenie tretieho centra v severozápadnej časti. V južnej časti je umiestnený murovaný kostol s letopočtom 1737. Kostol dal postaviť sebechlebský farár a rodák Ondrej Priestl. Existencia kostola pri sústredených vinohradníckych domčekoch svedčí o intenzívnom využívaní objektov nielen ako druhu hospodárskych budov, ale aj ako obydlia pre sezónne práce. Do rezidentných sídiel nechodili obyvatelia Sebechlieb ani v nedeľu. V juhovýchodnej časti lokality Stará Hora je opäť sústredenie pivníc s obdobným urbanistickým riešením ako v najstaršej časti, pričom toto sústredenie objektov vytvára samostatný komplex. V tejto časti je pri komunikácii vybudovaná družstevná pivnica.

Takto prezentované objekty v ich urbanistickom usporiadaní tvoria v podstate dva druhy: vinohradnícke domčeky podpivničené /chyžky/ a vinohradnícke pivnice vyhlbené jednoducho do svahu, ktoré predstavujú zároveň najstaršiu formu.

Základnou priestorovou jednotkou vinohradníckych objektov mimo bydliska vinohradníka sú pivnice na kvasenie

a uskladňovanie vína. Pivnice bez domčekov sú buď vyhĺbené do svahu rozdielnej výšky a sklonu, niektoré sú hĺbené v rovinnom, alebo mierne zvlnenom teréne. Do svahu vyhĺbené pivnice majú vchod pod úroveň prístupovej cesty. Vchody sú oblúkovité, uzavreté drevenými oblúkovými alebo obdĺžnikovými dverami. Vchod zakrýva väčšinou krovinatý porast. Vnútorné priestory takýchto pivníc sú hĺbené v jednej rovine s úrovňou komunikácie. Priestor pivníc je delený na dve časti - "hrtan" - vstupná chodba s oblúkovou klenbou a vlastnú pivnicu. Dĺžka chodby sa pohybuje v rozmedzí 5-15 m. Na konci "hrtana" sa nachádza "pivnica" - priestor, v ktorom sú uložené sudy s vínom. Pôdorysy pivníc sú štvorcové alebo obdĺžnikové o rozmeroch 5-10 x 4-15 m.

Ďalším druhom vinohradníckych objektov v Starej Hore sú vinohradnícke domčeky podpivničené. Postavené sú vo svahu alebo na rovine. V závislosti od terénu sa v Starej Hore nachádzajú dva varianty vinohradníckych domčekov:

1/ vinohradnícke domčeky s prípravňou a vchodom do pivnice v suteréne objektu pod úrovňou prístupovej cesty; nad prípravňou je vybudovaná obytná časť objektu; v lokalite nachádzame tento variant objektov s jedným majiteľom, dvomi, tromi i šťarmi s tým, že domčeky sú spojené priečnymi stenami, alebo sú medzi jednotlivými objektami úzke prechody, a spoločnou strechou. Spravidla každý majiteľ má inú povrchovú úpravu objektu aj

strešnej krytiny /pre svahovitý terén/.

2/ vinohradnícke domčeky s prípravňou a vchodom do pivni-
ce v jednej rovine s úrovňou cesty, vedľa ktorej je
umiestnená obytná časť /rovinatý terén/. Umiestnenie
obytnej miestnosti nie je pravidelné, môže byť v pred-
nej časti, v zadnej, na boku alebo dodatočnou úpravou
v lisovni. Táto variabilita dokazuje primárnu absenciu
tohto priestoru vo vinohradníckych domčekoch. V opačnom
prípade by sa vyskytovali aspoň u najstarších foriem
spravidla dvojpriesterové objekty.

Stavebným materiálom vinohradníckych domčekov je kameň a
v jednom prípade drevo. Steny sú omazané hlinou a obielené
vápnom. Pri opravách objektov sa v poslednom období 10-tich
rokov pristupuje i u najstarších objektov k úprave vonkaj-
ších stien omietkou, na ktorú sa dáva brizolit. Strechy
sú väčšinou valbové, v menšej miere sa vyskytujú aj sedlo-
vé strechy s doštenými štítmi a malým ostreším, ktoré sú
charakteristické pre pôvodné domy v obci. Krytinu v súčas-
nosti tvorí škridla, ojedinele eternit. Táto nahradila
pôvodnú slamennú krytinu.

Rozsah, ako aj forma objektu je v priamej závislosti
od hospodárskych možností majiteľov a je evidentne vo všet-
kých vývojových formách. Bohatší roľníci si k vinohrad-
níckemu objektu - chyžke pristavovali maštal', prípadne sen-
ník. Celkové usporiadanie objektov nasvedčuje na intenzív-
ny spoločenský život v tomto prostredí zároveň s úzkymi

susedskými vzťahmi vytváraním "pivničného susedstva", ktoré nie je totožné so susedstvom v obci.

Okolnosti historického vývoja susedských a spoločenských vzťahov vytvorili špecifickú formu sústredenia účelových vinohradníckych objektov v lokalite Stará Hora. Po stáročia vyskúšaná forma ovplyvnila aj výstavbu realizovaných v období 20. storočia do takej miery, že novšia výstavba takmer splývala so staršou formou. Tým sa celkový ráz a charakter v podstate nenerušuje.

Vinohradnícke domčeky a pivnice sa využívajú na spracovanie, uskladnenie vína a uloženie poľnohospodárskeho náradia i produktov /prípravňa a pivnica/, uloženie sena /podstrešné priestory/ a na sezónne bývanie /obytná miestnosť - "chiška"/. Podľa názvu obytnej miestnosti i celý objekt nesie názov "chiška".

Záujem o vinohradnícke domčeky a o ich výstavbu pretrváva dodnes. V poslednom desaťročí sa presadzuje tendencia využívať objekty na rekreačné účely obyvateľov. Majitelia si prestavujú obytné časti na jedálenské kúty, spálne, kuchynky a pod. Práve táto tendencia musí byť usmerňovaná, aby sa nenerušila pamiatková hodnota lokality.

I re priek modernizácii interiérov vinohradníckych domčekov predstavuje osada Stará Hora, ktorá je súčasťou Sebechlieb, zriedkavo čistý charakter obdobne sústredených objektov v oblasti Krupinskej vrchoviny. Stará Hora reprezentuje a koncentruje v sebe formu chotárných sídiel v dynamickom priebehu niekoľkých storočí s relatívne nedotknú-

tou výstavbou v posledných desaťročiach. V lokalite je zatiaľ málo novostavieb, postavených hlavne po okrajoch hraniče rezervácie, preto bolo možné vyhlásiť Starú Horu v Sebechleboch za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry. Takto sú chránené hodnotné solitéry a zároveň urbanistické hodnoty celku.

Špecifické hodnoty celej lokality majú výchovný a spoločenský význam. V neposlednom rade ide tiež o záujem vedecko-výskumný, najmä zo strany Národopisného ústavu SAV. Blízkosť známych stredísk, akými sú Šentovka, kúpele Dúdice, vytvárajú predpoklady z hľadiska rozvoja cestovného ruchu. Tým viac je opodstatnená regulovaná ochrana celého súboru objektov v zmysle podmienok a opatrení stanovených vyhlásením Starej Hory za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry.

A.2. Stručné dejiny Sebechleby a osady Stará Hora

Prvá zmienka o obci Sebechleby pochádza z roku 1135 s názvom Zebehgleb, pričom stopy po osídlení siahajú do doby bronzovej prezentované nálezmi tzv. maďarovskej kultúry a neskôr slovanskej kultúry z 10. storočia. Obec niesla ďalšie názvy: z roku 1156 Scebechleb, 1219 Zuyhplip, 1222 Zebehleb, Zebehlep, 1285 Scebehlyb, 1773 Sebehleby, maďarsky Szebeléb, nemecky Siebenbrot. Ostrihomská kapitula v roku 1156 získala sebechlebský desiatok. V období 13. storočia obec osídlili nemeckí kolonisti na nemeckom práve. Už začiatkom 15. storočia získava mestské výsady a rozvíja sa ďalej ako zemepanské mestečko, z remesiel tu boli zastúpení predovšetkým krajčíri a čižmári. Mestský ráz však Sebechleby nenadobudli, pretože trpeli tureckými nájazdmi. Rovnako i obdobie stavovských povstaní mestečku veľmi uškodilo. V roku 1715 malo mestečko 165 domácností, r. 1720 174 domácností, 1828 177 domov a 1057 obyvateľov, v roku 1970 1247 obyvateľov. Dnes má asi 1300 obyvateľov a 300 domov. Za I. ČSR tvorila poľnohospodárska výroba, najmä ovocinárstvo a vinohradníctvo, hlavnú oblasť pracovnej aktivity občanov. V roku 1952 bolo v obci založené JRD.

História vinohradníckych pivníc a domčekov nie je dodnes úplne jasná. Podľa miestnych tradícií pivnice vznikali v 16. - 17. storočí, kedy na miesta dnešnej Mladej a Starej Hory utekali obyvatelia pred nájazdmi Turkov a na obývanie si hľadali do skál "diery". Obyvatelia uvádzajú, že v týchto

miestach boli kedysi lesy, podľa čoho je odvodený i názov obidvoch lokalít /Mladá Hora, Stará Hora/. Iná tradícia hovorí o bansko-štiavnických baníkoch, ktorí hĺbili pivnice na objednávku vtedajších obyvateľov. Podľa tejto ústnej tradície hlavným cieľom hĺbenia "dier" bolo získanie dobrých pivníc, neuvádza sa však časový údaj. Podľa historických správ sa už v 17. storočí pestovalo v obci víno a práve v okolí pivníc boli najlepšie vinice.

Presnejšie pomáhajú datovať vznik aspoň niektorých vinohradníckych pivníc vytesané vročenia v pivniciach, nachádzaných pri súčasných renováciách pivníc. Na Starej Hore nachádzame zatiaľ najstarší letopočet r. 1704 na obj. č. 86 /podľa mapy/, ďalej 1746, t.zn., že tieto dáta poukazujú na 18. storočie. Tomuto veku zodpovedá i vek kaplnky postavenej na Starej Hore v roku 1737. Presnejší obraz o priestore Starej Hory si je možné urobiť až na základe údajov z 19. storočia - z roku 1859. Vtedy bolo na Mladej Hore 74 pivníc a na Starej Hore 125 vinohradníckych pivníc; nad niektorými z nich boli postavené ľahké prístrešky.

Po napadnutí viníc fyloxérou na konci 19. storočia s úpedkom viníc značne poklesol i význam vinohradníckych pivníc a domčekov vo viniciach. Mnohé prestali byť využívané, mnohé boli časom zasypané a len dnes sú pri zemných prácach znovu objavované. Pravdepodobne v tom čase okolo r. 1864 v rámci komasácie zanikli i prístrešky a obydlia nad pivnicami. Po 1. svetovej vojne v súvislosti so znovuoobnovením pestovania vinnej révy "samoroďáku" rastie i význam pivníc.

Vinohradníci si budujú nad pivnicami nové, pevné stavby z tufového kameňa, z ktorého sú postavené i najstaršie domy v obci.

Záujem o vinohradnícke pivnice a domčeky je dodnes veľký. Záujemcovia si podávajú žiadosti o povolenie stavby, nakoľko staré pôvodné pivnice a domčeky sa dajú získať len zdedením. V súčasnosti tieto domčeky začínajú spíňať okrem pôvodného využitia i rekreačnú funkciu a tým nadobúda Stará Hora /rovnako i Mladá Hora/ charakter chatovej rekreačnej kolónie obyvateľov miest. Potrebne si je však uvedomiť, že Stará Hora so svojim komplexom vinohradníckych pivníc a domčekov vznikla z miestnych tradícií, zo spôsobu života a práce obyvateľov obce Sebechleby.

A.3. Určenie územia rezervácie a ochranného pásma

Obvod pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry v osade Stará Hora v Sebechleboch je vymedzený hranicami stavebného uzáveru z roku 1977. Južnú hranicu tvorí prístupová cesta /parc. č.10/44/ do osady Stará Hora až po kaplnku, odkiaľ pokračuje západným smerom po hranici parcely pôvodnej zástavby. Západnú hranicu tvorí vymedzená hranica parcely pôvodnej zástavby a lomí sa smerom severným po druhej úvratovej ceste, kde obchádza poslednú vinohradnícku pivnicu s objektom, ide smerom južným, kde sa napája na cestu vedúcu do polí /č.10/45/ a tvorí severnú hranicu. Východnú hranicu tvorí opäť cesta spájajúca úvratovú cestu s prístupovou /č.10/45/.

Ochranné pásmo rezervácie tvorí obvod 200-300 m okolo hraníc rezervácie. Presné určenie ochranného pásma je uvedené hraničnými parcelnými číslami na severe parc. č. 7801, 8425, východne č. 8320, južne 8007, 7068/1 a západne č. 7801. Veľkosť ochranného pásma sa vyžaduje z toho dôvodu, aby sa zabránilo novej nežiaducej výstavbe, ktorá by mohla rušivo pôsobiť na charakter rezervácie. Okrem toho sa zabráni narušovaniu historickej parcelizácie okolitého územia, ktorého rozdrobenosť je dokladom bývalej ekonomickej situácie obyvateľov a ich závislosti na pôde.

Hranica rezervácie, ochranného pásma a všetky pamiatkovo chránené objekty sú vyznačené na mape, ktorá je prílohou týchto zásad.

Objekty ľudovej architektúry - vinohradnícke domčeky a vinohradnícke pivnice sú postavené na parcele bez čísla, ktorej majiteľom je JRD. Uvádzané parcelné čísla objektov zodpovedajú parcelným číslam usadlostí a príslušným majiteľom v intraviláne obce Sebechleby.

V rámci rezervácie okrem zastavaného územia sú nasledovné parcely:

1. parc. č. 6997/1	vinica	maj. JRD Sebechleby
2. parc. č. 6997/2	vinica	maj. JRD Sebechleby
3. parc. č. 6996/1	pasienok	maj. JRD Sebechleby
4. parc. č. 6996/2	pasienok	maj. JRD Sebechleby
5. parc. č. 6995	pasienok	maj. JRD Sebechleby
6. parc. č. 7008/1	lúka	maj. JRD Sebechleby
7. parc. č. 7029/1	lúka	maj. JRD Sebechleby
8. parc. č. 7020		maj.: JRD Sebechleby

Do ochranného pásma patria nasledovné parcely:

1. parc. č. 7801	vinica	maj.: JRD Sebechlkeby
2. parc. č. 7068/1	pasienok	maj. JRD Sebechlkeby
3. parc. č. 7067/1	vinica	maj. JRD Sebechleby
4. parc. č. 8007	vinica	maj. JRD Sebechleby
5. parc. č. 8320	lúka	maj. JRD Sebechleby
6. parc. č. 8425	lúka	maj. JRD Sebechlkeby

Výpis parcelných čísiel a majiteľov objektov bol uskutočnený na Krajskej správe geodézie a kartografie vo Zvolene zo Súpisu parciel - Sebechleby, stav k l. 7. 1978 a Zoznamu vlastníkov a užívateľov - Sebechleby. Použitá bola i katastrálna mapa osady Stará Hora s označením parcelných čísiel.

Objekty ľudovej architektúry v Sebechleboch v osade Stará Horanemajú žiadne označenie, preto sme pristúpili k ich pracovnému očíslovaniu, ktoré je použité v zozname kategorizovaných objektov a na príslušnej mape s určením hraníc pamiatkovej rezervácie a hraníc ochranného pásma.

A.3.1. Zoznam objektov na území rezervácie

Vysvetlivky: poradie uvádzaných údajov:

poradové číslo objektu /podľa mapy/;

určenie objektu, majiteľ, bydlisko

parcelné číslo

technický stav, využitie, kategória

ruší, nevhodná úprava

návrh do ŠZ, pamiatkový záujem

Technický stav: b - dobrý

c - vyhovujúci

d - zlý

e - dezolátny

Využitie: a - obytné účely

c - verejná správa a administratíva

l - cestovný ruch a turistika

n - ostatné účely

o - bez využitia

A.4. Zásady pamiatkovej starostlivosti o pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry

Pre potreby obnovy pamiatkovej rezervácie a prípravy územnoplánovacej dokumentácie je nutné stanoviť spôsob, akým možno nakladať s územím pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry a s územím ochranného pásma rezervácie a ich stavebným fondom, aby bolo zohľadnené zachovanie charakteru historických častí obce a pôvodného architektonického výrazu jednotlivých objektov, čo je účelom pamiatkovej rezervácie. Podrobné poznanie celého fondu pamiatkovej rezervácie by zabralo značnú časovú kapacitu a predpokladalo podrobné prieskumy a sondáže objektov. Východiskom pre stanovenie týchto zásad je doterajšie poznanie lokality Stará Hora v Sebechleboch, ako sa spomína v literatúre /bod A.5./, dokumentačné materiály z archívu ŠÚPS, vyhotovené v roku 1978, overené v teréne v máji 1982.

A.5. Ochrana pôdorysu a priestorového usporiadania obce

Predmetom ochrany a pamiatkovej starostlivosti v pamiatkovej rezervácii ľudovej architektúry je komplex kamenných vinohradníckych domčekov a vinohradníckych pivníc, ktoré sú okrem svojej hospodárskej funkcie prispôsobené na prechodné bývanie, kaplnka a prícestný kríž.

Pre ochranu historického spôsobu zástavby je potrebné zachovať historickú pôdorysnú osnovu lokality - dodržať zástavbu vinohradníckych domčekov v hlavnom monofunkčnom útvare pri kaplnke, situovanie objektov a komunikačný systém v tejto časti lokality. Zástavba v priestore pri kaplnke je nepravidelná, zoskupujúca sa do "vretenovitého námestia", určovaná členitým terénom. V tejto časti rezervácie nemožno pripustiť dostavbu na voľných miestach, výnimočne na miestach existujúcich vinohradníckych pivníc vyhlbených do svahu bez obytnej časti /chvžky/. Projekty týchto domčekov musia byť kópiami starých, pôvodných /nad obj.č. 7a, 7b-c-d, 62, 63, 20, 21, 22, 31, 24, 25 - podľa priloženej mapy Zásad/.

V druhom priestore pri družstevnej pivnici je možná dostavba len pri skupine vinohradníckych domčekov č. 145-150, prípadne v priestore p.č. 7029/1 tak, aby nebol narušený urbanistický charakter skupiny vinohradníckych domčekov priamo pri družstevnej pivnici /podľa mapy/.

Nemožno povoliť výstavbu v ovocnom sade, rozdeľujúc om obidva monofunkčné útvary.

Nie je možné, a z hľadiska súčasných požiadaviek ani potrebné, robiť zásahy do danej konfigurácie terénu. V nevyhnutných odôvodnených prípadoch musí určiť podmienky zásahov pamiatková organizácia.

A.4.2. Ochrana pamiatok ľudovej architektúry a ich úpravy

Na území pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Stará Hora v Sebechleboch, sa nachádza 146 vinohradníckych objektov, v ochrannom pásme rezervácie 8 objektov. 83 objektov navrhujeme na zapísanie do Štátneho zoznamu nehnuteľných kultúrnych pamiatok. Podľa hodnoty a zachovania hlavných konštrukčných prvkov sú rozdelené do troch kategórií. Do I.kategórie je zaradených 41 objektov, do II. kategórie 34 objektov a do III.kategórie 8 objektov /pozri zoznam v kapit. A.3.1./ . Objekty sú väčšinou v dobrom stavovo-technickom stave, 30 objektov, väčšinou vinohradníckych pivníc bez chyžiek, sme zaradili do kategórie pamiatkového záujmu, nakoľko tieto dopĺňajú celkový architektonický charakter rezervácie, potrebné je ich uchovať a venovať im pamiatkovú ochranu. Navyše nad niektorými vinohradníckymi pivnicami počítame s dostavbou obytnej časti, čím sa zmení pamiatková hodnota objektu, a môže byť v budúcnosti zapísaný do Štátneho zoznamu kultúrnych pamiatok.

Pamiatkové vyhodnotenie objektov sumárne vyžaduje nasledovná tabuľka:

	I.k	II.k	III.k	PZ	NÚ	R	-
Vinohrad.domčeky	41	34	8	6	12	-	-
Vinohrad.pivnice	-	-	-	24	-	-	-
Nové vinohrad.objekty	-	-	-	-	-	31	-
Ostatné objekty	-	-	-	-	-	-	2

Všetky objekty sú väčšinou v dobrom stavebno-technickom stave. V prvom rade treba venovať pozornosť objektom, ktoré sú zaradené do I. a II. kategórie. V lokalite je totiž tendencia v posledných rokoch upravovať objekty /omietka, brizolit, okná nad vchodom do pivnice, balkóny, terasy ap./. Tým dochádza k pamiatkovému znehodnocovaniu objektov a preto treba tento jav zastaviť.

Stavebné, technické a architektonické úpravy sa môžu vykonávať len v súlade s koncepciou obnovy rezervácie. Cieľom všetkých úprav pamiatkových objektov musí byť trvalé zachovanie ich hodnotnej podstaty, primerané využitie a ďalšie zhodnotenie ich výtvarnej a dokumentárnej funkcie. Všetky opravy a úpravy pamiatkových objektov sa musia robiť v súlade s ustanoveniami zákona SNR č.7/58 Zb. tak, aby nebola porušená ich pamiatková hodnota. Musia sa používať tradičné materiály a netypizované konštrukčné prvky.

Na úprave sokla a základov objektov treba používať kameň a treba vylúčiť pohľadový betón, obkladové kamene.

Porušené kamenné muriivo stien kryté omazanou hlinou alebo omietkou možno v odôvodnených prípadoch čiastočne nahradiť iným materiálom, ale treba zachovať klenby dverných otvorov do pivníc, prípadne okien. Ak sú steny omazané hlinou, treba pri oprave zachovať tradičný vzhľad povrchu, teda hladkosť a zaoblenosť tvaru, možno však použiť aj niektorú zo súčasných omietok, ktorá sa vzhľadom približuje hlinenej mazanice. Rozhodne sa nemôže pri pamiatkovo chránených objektoch používať drsné cementové omietky, ako je brizolit. Treba sa vyhnúť príliš rovnému

povrchu a ostrým náročiam. Omietky treba líčiť tradičnou brilou vápennou farbou.

Pri oprave strechy treba zachovať pôvodnú krovnú konštrukciu a pôvodný tvar strechy /valbová strecha, alebo sedlová strecha s došteným štítom/. Nesmie sa meniť spád strechy ani výška ostrešia. Ak je na streche vikier, treba ho zachovať. Ak je krov narušený, treba pri oprave použiť drevené trámy v pôvodnom tvare a rozmeroch. Pri výmene krytiny treba používať škridľu, ktorá nahradila pôvodnú slamenú krytinu. Odkvapky treba riešiť tradične, bez použitia plechových odkvapových rúr. Na opravy štítu sedlových striech možno používať len dosky pôvodných rozmerov. Ak v štíte pôvodne nebolo okno, môže sa osadiť len s okenicou, po uzavretí ktorej bude štít pôsobiť kompaktným dejmom. Neprípustné je ozdobné zaramovanie takto osadeného okna i akékoľvek ozdobné latkovanie štítu, s výnimkou funkčného prekrytia škár. Rovnako je neprípustné osadzovanie okien na pozdĺžnych stranách valbových striech v rovine spádu strechy alebo formou vikieru.

Predĺžené spády valbových striech nad vchodom do pivnice podopreté drevenými stĺpmi treba zachovať, neprípustiť ich odstránenie, skracovanie a na mieste nich robiť v stene objektu nad vchodom do pivnice okná s dverami a balkóny.

Pri výmene dverí treba zachovať pôvodný druh materiálu, tvar a rozmery. Ak na opravovanom objekte nie sú pôvodné dvere, treba ich nahradiť dverami vyrobenými podľa tradičného vzoru. Vylúčiť používanie farebných náterov dverí.

Nepripustné je použitie kovových zárubní.

Pri výmene okien treba zachovať pôvodný druh materiálu, rozmery a tvar. Nemôžu sa používať typizované okná, hlavne trojkrídlové. Ak na opravovanom objekte nie sú pôvodné okná, treba ich nahradiť oknami vyrobenými podľa tradičného vzoru. Ak sú na objekte jednoduché okná, nie je žiaduca ich výmena za dvojité. Vylúčiť používanie farebných náterov okien a ozdobné rámovanie. Ak majú okná mrežu alebo železné zdobené okenice, treba ich pri úpravách zachovať.

V interiéri treba pri prvých dvoch kategóriách zachovať pôdorysné členenie, u tretej kategórie možno v odôvodnených prípadoch pripustiť výnimku /úprava objektu pre novú rekreačnú funkciu/. Ak je v obytnej časti objektu murované vykurovacie zariadenie, treba ho zachovať.

Dvere v interiéroch u prvých dvoch kategórií treba nahrádzať len za dvere pôvodnej veľkosti, tvaru i druhu materiálu. U všetkých troch kategórií je nepripustné použitie kovových zárubní.

Podlahy treba zachovať v pôvodnom stave alebo ich uviesť pri opravách do pôvodného stavu pri prvých dvoch kategóriách.

Trámové stropy treba zachovať v pôvodnom stave pri prvých dvoch kategóriách.

V rámci interiérov objektov je potrebné venovať pozornosť i prípravni i samotnej pivnici. Priestor prípravne je potrebné uchovať v stave, aby nedochádzalo k vlhnutiu stien, príp. plesniam. Hlinené podlahy zachovať.

Steny omazávať hlinou a vápennou bielou farbou. Nepoužívať nátery, ktoré by zabraňovali "dýchaniu" stien.

Priestor pivnice - vchodovú časť "hrtan" a samostatnú pivnicu si každý majiteľ objektu udržiava v pôvodnom stave, do týchto priestorov sa nerobia žiadne zásahy. Rovnako ako prípravne, je potrebné v týchto priestoroch zabraňovať konzervačnými nátermi tvoreniu vlhkosti a zabráňovanie tvorenia plesní.

Hygienické zariadenie sa doporučuje riešiť citlivo mimo priestorov vinohrad, domčekov, bez kladenia inžinierskych sietí.

Tieto zásady treba dodržiavať pri každej oprave a úprave ľudových vinohradníckych stavieb, ktoré budú zapísané do Štátneho zoznamu nehnuteľných kultúrnych pamiatok. Úpravy, ktoré sú v rozpore s týmito zásadami a boli robené pred vyhlásením za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry, treba dočasne tolerovať. Úpravy, ktoré robia v čase vyhlásenia pamiatkovej rezervácie treba okamžite zastaviť a objekt dať do pôvodného stavu. Jestvujúce nevhodné úpravy treba odstraňovať postupne a diferencované. Pri vyžadovaní úprav od súkromných majiteľov treba brať do úvahy ich finančné možnosti a poskytovať im pomoc pri zabezpečovaní materiálu. Pri odstraňovaní jestvujúcich nevhodných úprav objektov v súkromnom vlastníctve treba brať do úvahy funkčnosť jednotlivých úprav / nekompromisne odstraňovať v prvom rade nefunkčné ozdoby / a amortizáciu vynaložených nákladov /treba požadovať postupne výmenu jednotlivých nevhodných prvkov - o

- okná, dvere, balkóny, atď., podľa stupňa opotrebovanosti, ale s výhľadom maximálne na 10 rokov/.

A.4.3. Ochrana a úpravy ľudových stavieb

V priestore lokality Stará Hora sa nachádzajú dva ľudové objekty sakrálneho charakteru kaplnka a prícestný kríž. Kaplnka je postavená v r.1737. Situovaná je pri hlavnej komunikácii vedúcej z obce Sebechleby do Starej Hory, ukončenej rozšíreným cestným priestorom slúžiacim na otáčanie aut, parkovanie ap. V zástavbovej časti lokality na vytvorenom vretenovitom "námestí" je postavený kamenný prícestný kríž. Obe objekty nie sú napísané v Štátnom zozname nehnuteľných kultúrnych pamiatok. Nakoľko sa však nachádzajú v priestore pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry, dokumentujú históriu a datovanie vzniku lokality, potrebné je im venovať pamiatkovú starostlivosť ako pamiatkam sakrálneho charakteru. O objekty sa starajú obyvatelia Sebechleby a majitelia vinohradníckych objektov v Starej Hore, objekty sú zachované, opravované, a preto im na tomto mieste nie je potrebné venovať osobitnú pozornosť. Rovnako i okolia objektov je riadne upravované a ošetrované.

A.4.4. Úpravy ostatných objektov na území rezervácie

Na území rezervácie sú tri druhy objektov, ktoré nebudú zapísané v Štátnom zozname kultúrnych pamiatok:

§ 126 stavebného zákona kvalifikujeme všetky tieto stavby ako "čierne" a navrhujeme vyvodiť patričné opatrenia okamžité zastavenie stavby, udelenie pokút, odstránenie stavieb/. V každom prípade je potrebné odstrániť dve započaté stavby (v) ovocnom sade /základy/. !!!

A.4.5. Dotváranie prostredia

Súčasťou prostredia sú komunikácie a zeleň.

Do lokality Stará Hora vedie cesta, ktorá má až po kaplnku asfaltový povrch, ktorý s ohľadom na jeho praktičnosť možno ponechať, ďalej však nerozširovať. V zástavbovej časti rezervácie sú vytvorené "uličky" s chodníkmi, ktoré majú prírodný povrch. Všetky chodníky treba zachovať, tam, kde nie sú upravené, zarastené, potrebné je ich upraviť na rovný prírodný povrch. Oba celky rezervácie - priestor pri kaplnke a priestor pri družstevnej pivnici prepojiť peším chodníkom cez ovocný sad, ktorý celky rezervácie oddeľuje.

Na území rezervácie treba zachovať vzrastlú stromovú zeleň. Úpravy zelene zosúladiť s dochovanými krajinárskymi hodnotami, sadovými a lesnými plochami, s poľnohospodárskym zázemím, s vinohradníckymi plochami a krajinným obrazom. Neprípustné je ozeleňovanie exotickými druhmi stromov a kríkov.

Jestvujúce rozvody elektrickej energie vzdušným vedením je potrebné v budúcnosti nahradiť kábelovým rozvodom. Elektrické osvetlenie lokality riešiť na spôsob sob záhradného osvetlenia.

Zásobovanie prítom vodou, odvádzanie a čistenie odpadových vôd je riešené v územnohospodárskych zásadách s ktorým bez pri pomienok súhlasíme.

"Vodu na pitné účely odoberať z výtokových stojanov a nezavádzať vodovod do objektov."

"V PRĽA Stará Hora nebudovať kanalizačnú sieť, ale na vhodných miestach situovať skupinové hygienické zariadenia, ktoré budú odkanalizované do nepriepustných žump."

A.4.6. Regulovanie výstavby

Stavebná činnosť v rezervácii má zachovávať, upravovať, obnovovať a dotvárať hlavné "uličné" priestory, objekty i celý súbor objektov (v dvoch samostatných celkoch vo vzťahu k pôvodnému pôdorysu, parcelácii, interiéru obce, hmotovej skladbe, výškovému zónovaniu a k širšiemu prostrediu a k okolitej prírode.

Pre výstavbu nových vinohradníckych objektov v rezervácii je potrebné na základe zásad pamiatkovej starostlivosti vypracovať projekty podľa ktorých sa musí stavebník prísne dodržiavať. Projekty musia byť schválené štátnou pamiatkovou organizáciou.

A.4.7. Doprava v rezervácii

Dopravu v rezervácii treba pre turistov zamedziť. Pred lokalitou v priestore pri družstevnej pivnici, príp. v priestore pre ceste východne od objektov č.145-152 je treba vybudovať záchytné parkovisko.

Do lokality bude prípustná len doprava pre zásobovanie a pre majiteľov vinohradníckych objektov.

Dopravu v rezervácii rovnako riešia Územno-hospodárske zásady pre územný plán zóny. Sebechleby-Stará Hora- rezervácie ľudovej architektúry, s ktorou súhlasíme bez pripomienok.

A.4.8. Zásady využitia objektov

Pri určovaní nových funkcií objektov vychádzame z potrieb obyvateľov obce a rozvíjajúceho turistického ruchu. Pri príležitosti zahájenie vinohradníckych prác, ukončenia žatvy, zberu hrozna, ochutnávania nového vína a správnej propagácie pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry osady Stará Hora v Sebechleboch budú v budúcnosti čoraz viac navštevovať túto lokalitu aj cudzí návštevníci z blízkeho okolia a turisti.

Okrem družstevnej pivnice sa všetky pamiatkové vinohradnícke objekty v súkromnom vlastníctve. Majitelia vinohradnícke domčeky nepredávajú, spravidla ich dedí dospelý syn alebo dcéra. Odpredaj vinohradníckeho domčka socialistickej organizácii sa javí problematický. V lokalite však nachádzajú 3 objekty, ktoré sú v súčasnosti nevyužívané. Ide o objekt č.13,32 a 144a. Tieto boli nevyužívané už v období výskumov v r. 1977-8, kedy sa vypracovával Návrh na vyhlásenie osady Stará Hora v Sebechleboch za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry. Tieto objekty by bolo potrebné odkúpiť :o

RCA

socialistickou organizáciou /navrhujeme JRD, Jednota, OPS/ a po oprave im dať nové funkčné využitie. Mali by slúžiť pre expozičné účely /1 objekt/ a na ochutnávku vína a bufetového podávania jedál /2 objekty/. K adaptáciám objektov pre novú funkciu treba pristupovať citlivo a dodržiavať zásady uvedené v kap. A.4.2. Nová funkcia musí zodpovedať rozmerom a konštrukčným danostiam pamiatky, aby úpravy pre nové účely boli minimálne a nepoškodili kvalitu pamiatky.

V závere môžeme zhrnúť, že vinohradnícke domčeky a pivnice budú plniť nasledovné funkcie:

1. objekty v súkromnom vlastníctve s pôvodným funkčným využitím
 - a/ poľnohospodárska funkcia - spracovanie hrozna, vína, uskladňovanie vína, ovocných produktov ap.
 - b/ sezónne bývanie - počas prác v poli, vo vinohradoch
 - c/ rodinná rekreácia - vlastníkov domčekov a ich rodinných príslušníkov
2. objekty odkúpené socialistickou organizáciou
 - a/ expozičné využitie - etnografická expozícia zameraná na zamestnanie vinohradníka
 - b/ stravovacie využitie - ochutnávka vína a podávanie jedál.

A.4.9. Zásady pamiatkovej starostlivosti v ochrannom pásme

Účelom ochranného pásma je regulovanie stavebných, technických a iných zásahov a úprav na území súvisiacom s rezerváciou. Celkové riešenie územia ochranného pásma musí byť adekvátne výrazu pôvodného prostredia a musí byť v súlade s koncepciou obnovy rezervácie.

V ochrannom pásme pamiatkovej rezervácie sa nachádza 11 nových vinohradníckych objektov, družstevná pivnica a včelín. Nové objekty sú sústredené v radovej zástavbe za objekt č.38. Tieto objekty i nové v budúcnosti postavené by mali nadväzovať na miestne stavebné tradície, najmä hmotnosťou a mierkou by mali harmonizovať s historickým prostredím rezervácie. Okrem tejto zástavby v južnej časti ochranného pásma, ostatnú časť tvoria väčšinou vinohrady, poľnohospodárska pôda, lúky, ktoré sa nemôžu zaberat' novou výstavbou. Prípadná nová výstavba v ochrannom pásme musí nadväzovať na miestne tradície na základe vypracovaných vzorových projektov, ktorých potrebu uvádzame v časti A.4.6. Výstavba v ochrannom pásme je podmienená súhlasom odbornej organizácie pamiatkovej starostlivosti a štátnej ochrany prírody /v zmysle príslušného ustanovenia zák.č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku/.

A.4.10. Propagácia idey pamiatkovej rezervácie a radovej architektúry ako súčasť pamiatkovej starostlivosti

Realizácia opatrení uložených uznesením vlády SSP č. 22 z 21. januára 1981, ktorým bola osada Stará Hora v Sebechleboch vyhlásená za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry sa dodnes stretáva s nepochopením niektorých miestnych občanov ale hlavne miestnych funkcionárov. Nasvedčuje tomu výstavba nových objektov v čase stavebného uzáveru, ktoré sú postavené " na čierno " a podľa stavebného zákona musia byť takto kvalifikované a vyvedené voči stavebníkom opatrenia. Rovnako i nevhodné prerábanie pôvodných objektov nie je zamedzované zo strany príslušných miestnych a okresných orgánov. Z týchto javov vyplýva, že občania nechápu hodnotu pamiatok ľudovej architektúry a hodnotu osady Stará Hora. Nevyhnutnou súčasťou pamiatkovej starostlivosti o pamiatkovú rezerváciu musí byť sústavne vysvetľovanie idey pamiatkovej rezervácie, zoznamovanie obyvateľov s platnými zákonmi v oblasti pamiatkovej starostlivosti, so záväznosťou uznesenia vlády pre všetkých občanov, ale i so záujmom celej spoločnosti na jeho realizácii, ako i výhod vyplývajúcich z realizácie týchto zámerov.

Občanov treba presvedčiť, že pamiatky sú pýchou obce, pre ktoré bude obdivovaná a vyhľadávaná návštevníkmi v čoraz väčšej miere. Predpokladané zásady pamiatkovej starostlivosti majú pomôcť zachovať tieto hodnoty a riešiť úlohu tak, aby nebola v rozpore s potrebami súčasného života obce.

Zo strany okresných orgánov sa žiada propagácia pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry v osade

Stará Hora v Sebechleboch formou priliehavých pútačov v okolí hlavných ťahoch ciest. Jedinečnosť lokality by si zaslúžili pozornosť i vo forme menšej publikácie s bohatou fotografickou prílohou, ktorá by slúžila pre širšiu verejnosť. Zároveň by pomohla pochopiť i vlastným občanom historickú a kultúrno-spoločenskú hodnotu pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Stará Hora v Sebechleboch.

A.5. Použitá literatúra

1. KAHOUNOVÁ, E: Ľudové vinohradnícke stavby a lisy, SAV Bratislava 1969
2. KANDERT, J: Vinařske domky a sklepy v Sebechleboch. Slovenský národopis 28/1980. č.1. s. 100n.
3. Návrh na vyhlásenie pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry v Sebechleboch - osada Stará Hora, SÚPSOP Bratislava - Hrad. jún 1980.
4. Slovensko III. Ľud - 1. a 2. časť, Obzor Bratislava 1974.
5. Súpis pamiatok na Slovensku, zv. 3. Obzor Bratislava 1969. príslušné heslo s. 82-83.
6. UŠAKOVÁ, M: Osada Stará Hora v Sebechleboch - pamiatková rezervácia ľudovej architektúry. Krásy Slovenska , r.LIX. 3/82. s. 16n.
7. Územné a hospodárske zásady pre územný plán zóny Sebechleby - Stará Hora, rezervácie ľudovej architektúry. Stavoprojekt Banská Bystrica A 4. 31.1.1982.
8. Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III. Veda SAV, Bratislava 1978. príslušné heslo s.12-13.
9. VYDRA, J.: Ľudová architektúra na Slovensku, SAV Bratislava 1958.

**Pamiatková rezervácia Ľudovej architektúry
Sebechleby – Stará Hora
existujúce mapové podklady**

**Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica,
list č. BB-06/593/1825/FAR z 29. 3.. 2006,
návrh na zmenu pamiatkového územia
podľa § 20 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu
v znení neskorších predpisov**

**Katastrálna mapa (Sebechleby – Stará Hora) s grafickou
identifikáciou - 1 : 5000**

**Mapový (nesprávny) podklad (pravdepodobne pred rokom 1930)
použitý ako príloha Uznesenia Vlády SSR č. 22 z 21. 1. 1981
s vyznačením hraníc pamiatkovej rezervácie – bez mierky**

**Snímka z pozemkovej mapy s vyznačením územia (neautorizované)
osady Sebechleby – Stará Hora – 1 : 2880**

**Kópia katastrálnej mapy (úradný dokument) (Sebechleby – Stará
Hora) – 1 : 2880**

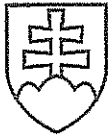
**Kópia katastrálnej mapy (s vyznačením pivníc – neautorizované
z roku 1935), osada Sebechleby – Stará hora, 1 : 2880**

**Mapový podklad osady Sebechleby – Stará Hora (polohopis –
objekty a parcely + výškopis) – 1 : 2880**

**Mapový podklad osady Sebechleby – Stará Hora (polohopis –
objekty a parcely + výškopis) – 1 : 2880 (transformovaná úprava)**

**Vyznačenie hraníc pamiatkového územia (prenesenie stavu
vyznačeného v tzv. prílohe č. 2) ako bolo vyhlásené – 1 : 2880**

**Vyznačenie hraníc pamiatkového územia (novonavrňovaný stav po
úprave tzv. prílohy č. 2) ako bolo vyhlásené – 1 : 2880**



KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD BANSKÁ BYSTRICA

Lazovná ulica č. 8, 975 65 Banská Bystrica

Číslo : BB-06/ 593 / 1825 / FAR

Vyjavuje : Ing. arch. Ľubomír Farkaš, CSc.,

V Banskej Bystrici 29.03.2006

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky,
Cesta na Červený most č. 6

814 06 B r a t i s l a v a

Vec : Sebechleby – Stará Hora, pamiatková rezervácia ľudovej architektúry,
- návrh na zmenu pamiatkového územia podľa § 20 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica v priebehu aktualizácie Zásad ochrany pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora zistil, že vyznačenie hraníc pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora, ktorá bola vyhlásená uznesením vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 22 zo dňa 21. januára 1981 podľa § 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 7/1958 Zb. SNR o kultúrnych pamiatkach nezodpovedá súčasným legislatívnym požiadavkám z týchto dôvodov :

- Pôvodné (a v súčasnosti platné a formálne rešpektované) vyznačenie hraníc pamiatkového územia - Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora bolo realizované na nesprávnom mapovom podklade – tzv. príloha č. 2 (zo zachytením skutkového stavu riešeného územia z obdobia okolo roku 1935) a preto nerešpektuje hranice skutočných parciel (napr. bez vyznačenia lomov pri zmene smerov a prechode naprieč existujúcimi objektmi a pod.).

- Pôvodné (a v súčasnosti platné a formálne rešpektované) vyznačenie hraníc pamiatkového územia - Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora kvôli použitiu nesprávneho mapového podkladu nerešpektuje tiež požiadavky na vytvorenie základnej ochrany nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok (napr. vedenie hranice obrysom priečelia kaplnky sv. Urhana a pod).

- Spomínané hranice pamiatkového územia nie sú vyznačené v platnej katastrálnej mape katastrálneho územia Sebechleby uloženej na Katastrálnom úrade v Banskej Bystrici, Správe katastra v Krupine (ktorá je vyhotovená v mierke 1 : 2880 s možnosťou transformácie do mierky 1 : 2000) a preto vlastníci jednotlivých nehnuteľností nie sú správnym a jednoznačným spôsobom informovaní o existencii pamiatkového územia. Tiež na výpisoch z listu vlastníctva pre vlastníkov nehnuteľností je vyznačená len skutočnosť týkajúca sa druhu chránenej nehnuteľnosti – napr. 100 nehnuteľná kultúrna pamiatka – nie oznámenie , že ide o pamiatkové územie.

- Predloženie pôvodného vyznačenia hraníc (podľa tzv. prílohy č. 2) na Katastrálny úrad v Banskej Bystrici, Správu katastra v Krupine na vyznačenie do katastrálnej mapy katastrálneho územia Sebechleby nie je prechodné s ohľadom na spomínané nesprávne údaje (vyznačenie

lomov hraníc tak, aby boli topograficky zistiteľné, prechod naprieč existujúcich nehnuteľností – pozemkov a existujúcich budov a pod). Súčasný legislatívne nesprávny stav umožňuje prakticky nerešpektovanie pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora – napr. kúpu a predaj jednotlivých nehnuteľností (pozemkov alebo objektov, ktoré nie sú nehnuteľnými kultúrnymi pamiatkami) a realizáciu novej výstavby bez toho, aby sa ohlasovania stavebných úprav a územného alebo stavebného konania zúčastnil aj správny orgán štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu – Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica. Tolerovanie súčasného stavu zo strany obce, vlastníkov a iných zúčastnených je len na základe rešpektovania pôvodného riešenia bez jednoznačnej legislatívnej opory.

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica sa obracia na Pamiatkový úrad Slovenskej republiky s návrhom na zmenu pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora v zmysle § 20 (Zmena alebo zrušenie vyhlásenia kultúrnej pamiatky a pamiatkového územia) zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica predkladá pre Vaše posúdenie textový a grafický materiál, ktorý bližšie predstavuje existujúci problém a navrhuje možné riešenie. Materiál sa skladá z týchto dokumentov :

1. Uznesenie vlády SSR č. 22 zo dňa 21.01.1981 o vyhlásení pamiatkových rezervácií ľudovej architektúry v Sebechleboch a vo Veľkých Levároch spolu s grafickou prílohou č. 2, ktorá bola jeho súčasťou. Príloha č. 2 dokumentuje (na nesprávnom mapovom podklade z pred roku 1935) schématicky vyznačené hranice Pamiatkovej rezervácie Sebechleby – Stará Hora a návrh na vymedzenie jej ochranného pásma, bez udania presnej mierky.

2. Uznesenie Rady Stredoslovenského krajského národného výboru v Banskej Bystrici č. 15/81-I zo dňa 24.02.1981 k rozpracovaniu uznesenia vlády SSR č. 22/81 o vyhlásení pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry v Sebechleboch, okres Zvolen (príloha č. 2 bola znovu priložená tá istá ako ku uzneseniu vlády).

3. Snímka z pozemkovej mapy s vyznačením územia (intravilánu) lokality osady Sebechleby – Stará Hora v mierke 1 : 2880 (ešte pred vyhlásením Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora - 14.05.1976), ktorá dokumentuje, že v čase vyhlásenia pamiatkovej rezervácie existoval správny mapový podklad (a do súčasnej doby platný), na ktorom mohlo byť vyhlásenie pamiatkového územia presne vymedzené.

4. Kópia z katastrálnej mapy doplnená o grafickú identifikáciu – obec Sebechleby, katastrálne územie Sebechleby, lokalita Stará Hora s vyznačením územia v mierke 1 : 5000 (súčasný stav – 23.09.2005) s vyznačením okolitých parciel podľa súčasného stavu – Katastrálny úrad v Banskej Bystrici, Správa katastra Krupina.

5. Kópia z katastrálnej mapy – obec Sebechleby, katastrálne územie Sebechleby, lokalita Stará Hora s vyznačením územia v mierke 1 : 2880 (súčasný stav – 23.09.2005) bez vyznačenia okolitých parciel podľa súčasného stavu – Katastrálny úrad v Banskej Bystrici, Správa katastra Krupina – na katastrálnej mape nie je vyznačené chránené pamiatkové územie – nie je naznačená žiadna fyzicky a právne overiteľná hranica, ktorá by vymedzovala samostatne pamiatkové územie od ostatných okolitých plôch. Rovnako na výpisoch z listu vlastníctva nie je vyznačená ochrana chráneného pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora.

6. Kópia z katastrálnej mapy – obec Sebechleby, katastrálne územie Sebechleby, lokalita Stará Hora s vyznačením územia v mierke 1 : 2880 (súčasný stav – 23.09.2005) s vyznačením okolitých parciel podľa súčasného stavu – Katastrálny úrad v Banskej Bystrici, Správa katastra Krupina.

Mapové poklady podklady uvedené pod bodmi č. 3, 4 a 5 sú jedinými podkladmi týkajúcimi sa vyznačenia parciel v katastrálnom území Sebechleby, lokalita Stará Hora. Pripravuje sa nové mapovanie so zabezpečenými finančnými prostriedkami – zatiaľ nie je určený časový termín realizácie.

7. Vymedzenie pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora podľa podkladov z vyhlásenia vlády SSR č. 22 z 21.01.1981 prevzaté zo spomínaného nesprávneho mapového podkladu – tzv. príloha č. 2 (vypracovaného pred rokom 1935), ktoré sú ešte v súčasnosti rešpektované, spolu s popisom priebehu hranice pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora (vypracovaným v súčasnosti) a súpisom parciel v pamiatkovom území (podľa v súčasnosti platnej metodiky).

8. Nový návrh vymedzenia pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora na správnom mapovom podklade, ktoré zodpovedá súčasným platným majetkovým vzťahom v území. Tiež sú rešpektované ustanovenia zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov, spolu s popisom priebehu novo navrhovanej hranice pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora a súpisom parciel novo navrhovaného pamiatkového územia (podľa v súčasnosti platnej metodiky).

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica považuje jasné a jednoznačné určenie hranice pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora za základnú podmienku pre zabezpečenie ochrany pamiatkového fondu. V súčasnosti platné vymedzenie hraníc pamiatkového územia umožňuje realizáciu nevhodných nových stavieb (a tiež umiestnenia verejných rozvodov inžinierskych sietí) v lokalite aj bez súhlasu orgánu ochrany pamiatkového fondu. V súčasnosti platné vymedzenie hraníc pamiatkového fondu nerešpektuje platné majetkové vzťahy.

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica na základe Vášho poverenia vypracuje všetky potrebné podklady pre ich prerokovanie a schválenie v zmysle platnej legislatívy podľa zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu.

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica Vás chce predložením materiálu požiadať o Vaše stanovisko k možnému riešeniu problematiky. Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica si uvedomuje, že zmeny týkajúce sa správneho vymedzenia pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora sa dajú verifikovať len na úrovni vlády Slovenskej republiky, súčasný stav však považuje za vážny s potrebou okamžitého riešenia. Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica podľa Vášho usmernenia zabezpečí všetky potrebné a dostupné podklady pre spracovanie materiálu.

*Krajský pamiatkový úrad
Banská Bystrica*

PhDr. Miroslav Sura
riaditeľ
krajského pamiatkového úradu

Na vedomie :

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, Lazovná ulica č. 8, 975 65 Banská Bystrica

Prílohy – podľa textu :

1. Uznesenie vlády SSR č. 22 zo dňa 21.01.1981 o vyhlásení pamiatkových rezervácií ľudovej architektúry v Sebechleboch a vo Veľkých Levároch spolu s grafickou prílohou č. 2, ktorá bola jeho súčasťou, bez presnej mierky.

2. Uznesenie Rady Stredoslovenského krajského národného výboru v Banskej Bystrici č. 15/81-I zo dňa 24.02.1981 k rozpracovaniu uznesenia vlády SSR č. 22/81 o vyhlásení pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry v Sebechleboch, okres Zvolen.

3. Snímka z pozemkovej mapy s vyznačením územia (intravilánu) lokality osady Sebechleby – Stará Hora v mierke 1 : 2880.


4. Kópia z katastrálnej mapy doplnená o grafickú identifikáciu – obec Sebechleby, katastrálne územie Sebechleby, lokalita Stará Hora s vyznačením územia v mierke 1 : 5000 - Katastrálny úrad v Banskej Bystrici, Správa katastra Krupina.

5. Kópia z katastrálnej mapy – obec Sebechleby, katastrálne územie Sebechleby, lokalita Stará Hora s vyznačením územia v mierke 1 : 2880 bez vyznačenia okolitých parciel podľa súčasného stavu – Katastrálny úrad v Banskej Bystrici, Správa katastra Krupina.

6. Kópia z katastrálnej mapy – obec Sebechleby, katastrálne územie Sebechleby, lokalita Stará Hora s vyznačením územia v mierke 1 : 2880 s vyznačením okolitých parciel podľa súčasného stavu – Katastrálny úrad v Banskej Bystrici, Správa katastra Krupina.

7. Vymedzenie pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora podľa podkladov z vyhlásenia vlády SSR č. 22 z 21.01.1981, spolu s popisom priebehu hranice pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora a súpisom parciel v pamiatkovom území.

8. Nový návrh vymedzenia pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora na správnom mapovom podklade, spolu s popisom priebehu novo navrhovanej hranice pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Sebechleby – Stará Hora a súpisom parciel novo navrhovaného pamiatkového územia (podľa v súčasnosti platnej metodiky).

Názov organizácie Katastrálny úrad Banská Bystrica Správa katastra Krupina	Okres KRUPINA	Obec SEHONICE	Kat. územie SEHONICE
	Číslo zákazky 845/05	Mapový list č.	Mierka 1:5000
	KÓPIA Z KATASTRÁLNEJ MAPY doplnená o grafickú identifikáciu		
Vyhotovil		 BEZ POPLATKU Pečiatka a podpis	
Dňa 23.05.2005	Meno KUBA		



SEBECHLEBY obec Stará Hora
 PAMĚTNÍKOVÁ REZERVACE LUDSKEJ APOKRYFY

	územní úpravy	územní úpravy
	stavby	stavby
	silnice	silnice
	vodní díla	vodní díla
	ostatné objekty	ostatné objekty

